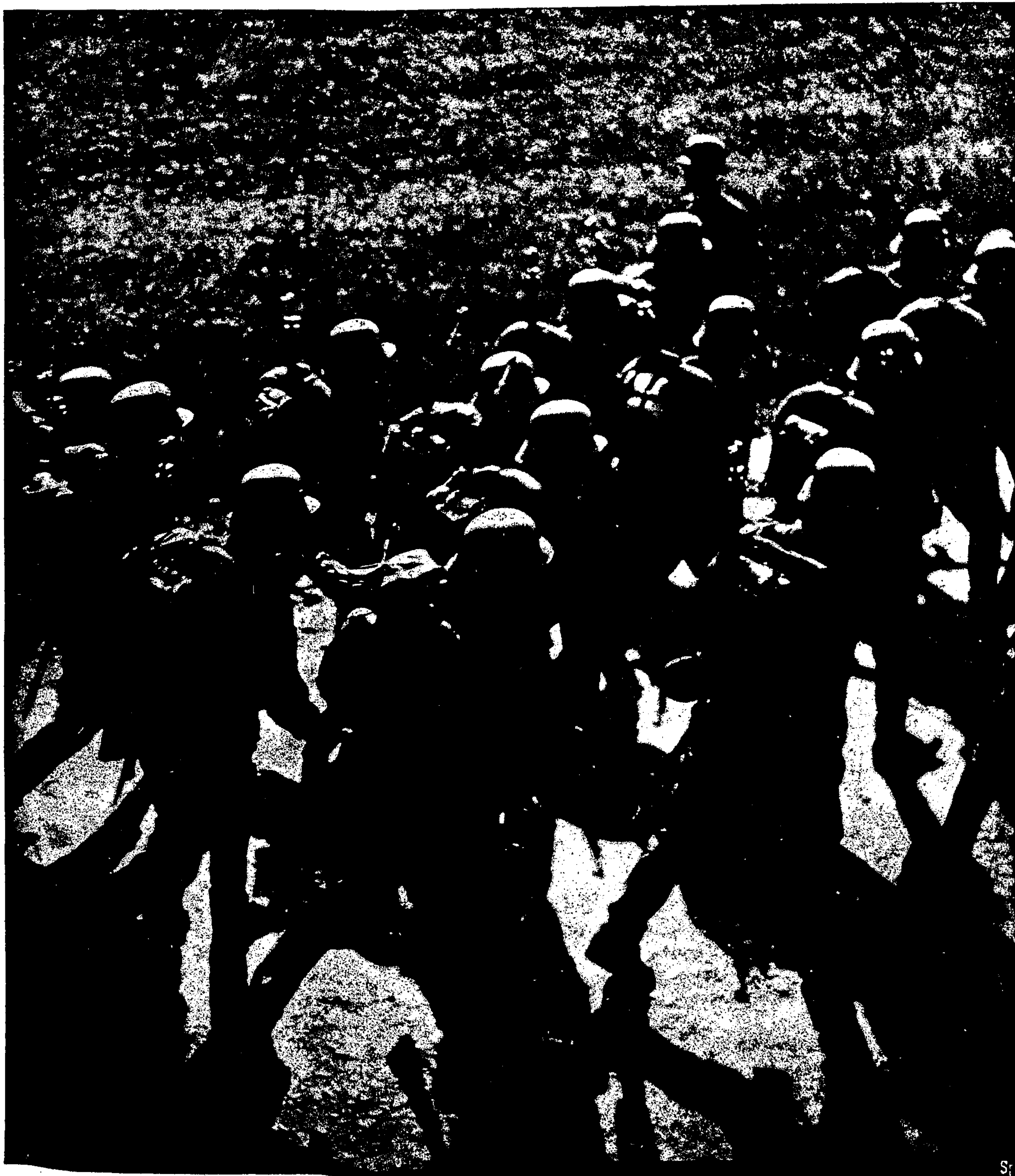

KARYS

Kaina 30 ct.

Nr. 21

! poligoną

Politikos apžvalga

SVARBUS AMERIKOS PREZIDENTO PAREIŠKIMAS

Jungtinių Amerikos Valstybių prezidentas Rooseveltas kreipėsi plačia telegrama į visų pasaulio valstybių galvas dėl dabartinės sunkios viso pasaulio politinės ir ekonominės būklės. Tokią telegramą yra gavęs ir mūsų Respublikos Prezidentas. Šioj savo telegramoj Rooseveltas ragina visas valstybes prisidėti prie ekonominės ir politinės taikos įgyvendinimo. Jisai nurodo, kad ekonominės konferencijos sušaukimas yra dabar būtinas ir šios konferencijos uždavinys surasti išeitį iš dabartinio ūkiško chaoso, kuris viešpatuoja visame pasaulyje. Dėl taikos įgyvendinimo Rooseveltas nurodo į tai, kad dabar karas būtų pragaištingas ir nugalėtojams, ir atneštų pasauliui dar nematytų vargų. Todėl kiekviena valstybė turi nuoširdžiai prisidėti prie nusiginklavimo įgyvendinimo bent laipsnišku būdu. Nors Rooseveltas nieko konkretaus nesiūlo, tačiau jo šis raginimas turi didelės moralinės vertės ir turės gerą įtaką į tolimesnius nusiginklavimo konferencijos darbus ir ekonominės konferencijos eigą. Aišku, kad tiek Lietuvos, tiek kitų valstybių atsakymas į Roosevelto telegramą bus palankus, nes nė viena valstybė nenorėtų pasiimti ant savęs atsakingumo dėl nusiginklavimo konferencijos nepasisekimų.

VOKIETIJA REIKALAUJA NUSIGINKLAVIMO LYGYBĖS

Pagaliau buvo Vokietijoje sušauktas reichstagas (vokiečių seimas) ir Hitleris pasakė jau seniai laukiamą kalbą dėl užsienio politikos. Mat, paskutinėmis savaitėmis Vokietijos būklė užsienio politikos atžvilgiu ėjo vis blogyn. Hitleris savo pareiškimais ir veiksmais privedė prie to, kad Vokietija dabar yra izoliuota iš visų pusių ir visas pasaulis atsistojo prieš ją (net broliška austrų tauta). Šis faktas paveikė ir Hitlerį. Per šią savo kalbą jau nebedrįso daužyti kumščiu į stalą ir grąsinti visam pasauliui, kaip ligi šiol darydavo. Kalba buvo pasakyta ramiu tonu ir joje Hitleris pareiškė, kad Vokietija apie karą nemananti, norinti tik taikos, yra pasiryžusi prisidėti prie keturių valstybių nepuolimo plano ir t. t. Vokietija reikalaujanti, anot Hitlerio, tik nusiginklavimo lygybės (reikalavimas visiškai panaikinti Versalės sutartį ne nepamirėtas) ir už tai kovoja. Ši kalba sukėlė daug ginčų. Prancūzai tvirtina, kad Hitlerio kalbomis pasitikėti negalima ir jis turi savo gerą norą įrodyti veiksmais. Anglai kol kas laikosi rezervuotai.

Dabar jau paaiškėjo, kad Hitleris buvo priverstas nusileisti ir net atsisakyti nuo savo programos dalies. Mat, jis savo programoj skelbė, kad jo partija stos už Versalės sutarties panaikinimą, už atimtų kraštų grąžinimą Vokietijai ir t. t. Dabar apie tai ne žodžio nepasakė Hitleris. Kai tik užsienis parodė atsparumą, tai ir Hitleris pasidarė nuolaidesnis. Dabartinė nualinta Vokietija didelio atsparumo pasauliui parodyti negali.

VOKIETIJOS IR AUSTRIJOS SANTYKIAI ĮTEMPTI

Paskiausiai santykiai tarp Vokietijos ir Austrijos pasidarė labai įtempti. Iš derybų dėl susijungimo persokta į kitą galą ir austrai net išprašė iš savo valstybės ribų atvykusius į Vieną Vokietijos ministerius. Todėl Vokietijos atstovas Vienoj pareiškė protestą, bet faktas liko faktu ir ministeriai turėjo vykti iš Austrijos, kaip nepageidaujami svečiai. Austrai taip pat malšina nacionalsocialistų judėjimą pačioj Austrijoje. Tuo būdu susijungimo (vad. „Anschluss“) idėja subankrutavo.

LIETUVOS ATSAKYMAS ROOSEVELTUI

Lietuvos Respublikos Prezidentas A. Smetona šiomis dienomis atsakė Jungtinių Amerikos Valstybių Prezidentui Rooseveltui į jo telegramą ir pareiškė, kad Lietuva prisidės prie solidarumo ir taikos įgyvendinimo pasauly. Mūsų Respublikos Prezidentas pareiškė, kad nors Lietuva yra patyrusi smurtišką ginklų vartojimą (suprask Vilniaus pagrobimą), tačiau prisidės prie apsaugojimo pasaulio nuo kraujo praliejimo ir rems nusiginklavimą, prisidedama prie Macdonaldo nusiginklavimo plano. Tuo būdu ir Lietuva prisideda prie Roosevelto siūlomo iškilmingo pasižadėjimo tautoms ramumą suteikti.

VOKIEČIAI NEGALI MOKĖTI SAVO SKOLŲ

Vokiečiai šiomis dienomis sušaukė į Berlyną visų savo kreditorių (jų nemaža) konferenciją. Mat, vokiečiai dabar ne tikrai nepajėgia mokėti karo skolų, bet dargi nuošimčių sumokėti nepajėgia ir apie tai praneš savo kreditoriams. Vokiečiai pasiūlys kreditoriams surasti priemonių, kaip iš tos būklės išsinepti.

KARIŠKOS ORGANIZACIJOS PRANCŪZIJOJ

Nusiginklavimo konferencijos karo pajėgų komisija šiomis dienomis vėl svarstė kariškų organizacijų reikalą. Ši kartą buvo svarstomi Prancūzijos reikalai. Pagal komisijos nutarimą šiuo reikalu Prancūzijai leista turėti 1.400 tokio pobūdžio organizacijų. Pasiūlymas nustatyti ir jų narių skaičių buvo atmes-tas. Atribavo tik organizacijų skaičių, o jų narių skaičius liko neribotas. Vokietija tuo baisiai nepatenkinta, nes jai bendrai buvo uždrausta laikyti tokias organizacijas, tačiau T. Sąjungos politikos sluoksniuose nurodoma, kad Prancūzija šiuo atžvilgiu nepavojinga ir ją sulyginti su Vokietija negalima. Čia yra didelis prancūzų laimėjimas prieš vokiečius.

PASKUTINIAI POLITIKOS ĮVYKIAI IR DANCIGAS

Sąryšy su paskutiniais politikos įvykiais, ypač su Hitlerio valdžia Vokietijoje, ištempė santykiai Dancige. Mat, dabar pakėlė galvas ir Dancigo nacionalsocialistai ir kiti gaivalai ir mieste prasidėjo neramumai. Lenkai, suprasdami, kad čia yra Hitlerio ranka ir negalėdami imtis griežtų priemonių tvarkai atstatyti, nes Dancigas yra Tautų Sąjungos globoj, nustojo įleisti Dancigo prekes be muitų ir taip pat stengiasi neleisti įvežti į Dancigą pragyvenimo reikmenų. Todėl būklė Dancige yra nenormali. Šia būkle susidomėjo Anglija. Parlamento atstovai reikalavo, kad į Dancigą tuojau išvyktų anglų kreiseris. Anglų užsienio reikalų ministeris iš karto nesutiko, bet dabar jau pats pripažįsta, kad būklė ten rimta ir netrukus į Dancigą kreiseris išvyks. Jo uždavinys bus ne užpulti, arba ką nors užgrobti, bet tikrai padaryti ten „mandagumo vizitą“. Reikia tikėtis, kad po tokio vizito ūpas Dancige atšals iš abiejų pusių.

DERYBOS TARP SOVIETŲ RUSIJOS IR JAPONIJOS

Eina derybos tarp Sovietų Rusijos ir Japonijos atstovų jų savitarpio santykiams sutvarkyti. Sovietų Rusijos užsienio komisaras Litvinovas pareiškė, kad sovietai imperialistinių (užgrobimo) siekimų Tolimuose Rytuose neturi ir todėl jiems nėra reikalo užsispyrti dėl Rytų Kinijos geležinkelio valdymo. Kadangi geležinkelis yra Sovietų Rusijos nuosavybė, todėl jie galėsia jį perleisti japonams už atlyginimą. Iš japonų pusės pareiškiama, kad jie pasiryžę šią liniją nupirkti. Tuo būdu šis politinis ginčas pasibaigs, tur būt prekybos sutartimi. Matyt, nors abi pusės grąsino karu, tačiau, iš tikrųjų, kariauti abidvi nenori. Tačiau derybos geležinkelio perdavimo reikalu lig šiol dar konkrečių rezultatų nedavė. Manoma, kad sąryšy su japonų — kinų karo veiksmais derybos dar ilgai užsitrauks.

PAGALIAU SUDARYTA ESTŲ VYRIAUSYBĖ

Po ilgų derybų, kurios užsitraukė ištisas savaites, pagaliau pavyko sudaryti estų vyriausybę. Vyriausybę sudaro centro partija ir naujakuriai. Parlamente vyriausybę prisistatydama gavo nežymią balsų daugumą: 51 balsas prieš 40. Šioji vyriausybė laikoma pereinamoji, kol bus galima sudaryti didesnę koaliciją. Joje bendradarbiauja daugiausia ne profesionalai diplomatai, bet sričių žinovai. Ministeris pirmininkas yra ligšiolinis parlamento pirmininkas Tennisonas. Užsienio politikai vadovaus žinomas teisininkas prof. Phip.

SUOMIJOS LAISVĖS SUKAKTUVĖS

Šiomis dienomis Suomijoje buvo švestos 50 metų sukaktuvės nuo Suomijos laisvės karo. Šia proga buvo karių paradai, laisvės kovotojų kongresas ir pan. Laisvės kovotojai, žuvusieji ir dar gyveną, buvo atitinkamai pagerbti.

Leidžia Vyr. Štabo Sp. ir Švt. Skyrius.

Redaktorius mjr. Balčiūnas.

SKELBIMŲ KAINA pagal susitarimą. - Adresas: Kaunas, Nepriklausomybės aikštė, „Karys“. Telef.: per Vyr. Štabą 56 nr.
KAINA: visiems metams 8 lt., 6 mėn. 4 lt., 3 mėn. 2 lt., 1 mėn. 1 lt. Užsieny, be Vokietijos, Latvijos ir Estijos, dvigubai.

KARYS

LIETUVOS KARIUOMENĖS SAVAITINIS LAIKRAŠTIS

XV metai

Kaunas, 1933 m. gegužės 25 d.

Nr. 21 (738)

Karo invalidų kultūros židinys

Gegužės 17 d. 18 val. karo invalidų namuose atidaryta biblioteka — skaitykla. Į atidarymą atvyko gen. št. valdybos virš. gen. ltn. Gerulaitis, sp. ir švt. s.k. virš. plk. Šarauškas, rik. sk. virš. plk. Birontas, pensijų sk. v-kas plk. ltn. Katinskas, kar. intendantas plk. Navakas, kar. techn. ir org. kom. v-kas plk. Acus-Acukas, komendantas plk. ltn. Saladžius, gyd. plk. Ingelevičius, spaudos ir kai kurių knygynų (aukojusių invalidų bibliotekai knygų) atstovų būrelis ir kt.

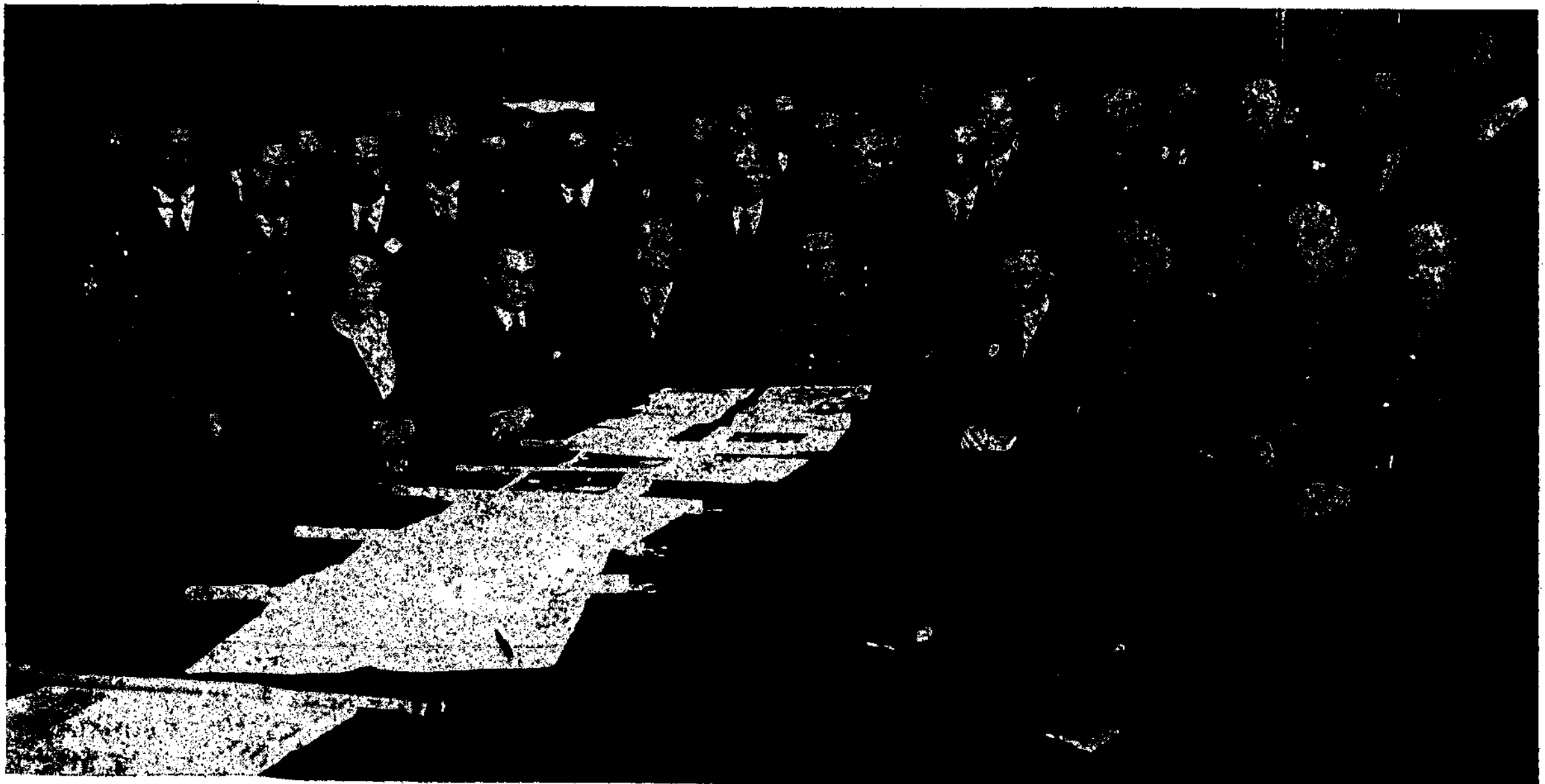
Pirmiausia šeimininkai parodė svečiams invalidų dirbtuves ir supažindino su jų darbu. Apžiūrėję dirbtuves, visi suėjo į nedidelį, bet gražų ir jaukų kambarį, kur įrengta karo invalidų biblioteka — skaitykla. Gen. Nagevičius atidarymo proga prabilo į svečius, supažindindamas juos su karo invalidų gyvenimu, darbu, ką jie dabar turi ir ko siekia. Nors karo invalidus globoja vyriausybė, tačiau daugiausia, ką jie turi, yra pasiekę savo darbu (gerai įrengtomis dirbtuvėmis).

Dabar karo invalidams nebereikia sėdėti prie bažnyčių su atkišta ranka išmaldų prašyti. Tai svarbu ir pačios kariuomenės dvasiai, kad sveikatos nu-

stoję kovose dėl tėvynės nėra apleisti. Daugiausia karo invalidų dirbtuvių dėka yra pastatyti per 100.000 lt. vertės namai, kuriuose telpa visos jų dirbtuvės. Medžiagiškai jau buvo iš dalies apsirūpinę, tačiau iki šiol dar trūko kultūros židinio. Šiandien ir šita spraga užkišta. Atidaroma biblioteka — skaitykla, kuriai knygų paaukojo vyr. št. sp. ir švt. sk., Karininkų Ramovė, kai kurie knygynai („Spaudos Fondas“, šv. Kazimiero ir t. t.), o laikraščių įvairios redakcijos. Karo invalidų namuose randa bendrą kalbą ir karininkai, ir kareiviai,

Į gen. Nagevičiaus kalbą atsakė karo invalidų atstovas kpt. Žukauskas. Toliu sveikinimo žodį tarė gen. ltn. Gerulaitis ir spaudos atstovų vardu J. Kardelis. Karo invalidai paskambino kanklėmis, o visai aklas karo invalidas Daunys paskambino pianinu.

Naujoji biblioteka - skaitykla visai gražiai ir kukliai įrengta. Papuošta keliais gražiais ir mūsų tautai reikšmingais paveikslais, yra knygų spinta, pianinas, kanklės, patefonas, ilgas stalas su įvairia periodine spauda ir t. t. Mūsų karo invalidai turės jaukų kultūros židinėlį, kur praleis savo atliekamą laiką.

Smečchausko foto

Saugokimės prieš lėktuvų

(Trumpi nurodymai, kaip atskiri daliniai ir kariai turi saugotis nuo priešo oro žvalgybos ir atakų).

I. Įžanga

Mes kaskart išgirstame vis daugiau ir daugiau apie aviacijos tobulėjimą, apie naujus išradimus ir apie naujai pasiekiamus rekordus. Tas aviacijos tobulėjimas, tie nauji išradimai ir nauji rekordai būsimame kare sudaro vis didesnę ir didesnę pavojų ne tik kautynių lauke kovojančiai, bet ir toli užfronty besilsinčiai kariuomenei. Kyla klausimas: koks gi tas pavojus gali būti?

Tas pavojus gali būti dvejopas: 1) prieš lėktuvus (ai) gali atakuoti kariuomenę bombomis ir kulkosvaidžių ugnimi ir 2) prieš lėktuvai gali žvalgyti ir fotografuoti kariuomenę. Kaip atakos bombos, kulkosvaidžių ugnis, taip ir žvalgyimas, fotografavimas siekia vieno ir to pat tikslo: kuo daugiausia padaryti materialių ir moralių nuostolių ir sunaikinti gyvąją jėgą. Atakos bombomis ir kulkosvaidžių ugnimi betarpiškai naikina, o žvalgyimas ir fotografavimas parengia naikinimui duomenis. Bombos gali būti brizantinės (ardančios), padegamos arba nuodijančios. Gerai žinome, kad nuodingos dujos gali padaryti labai daug nelaimės ne tik kariuomenei, bet ir civiliams gyventojams. Brizantinėmis bombomis gali sunaikinti karo priemones, kariuomenės sandėlius, geležinkelių stotis, tiltus, svarbius susisiekimo kelių mazgus ir gyvąją kariuomenės jėgą; padegamomis bombomis gali padegti kariuomenės stovyklas, sandėlius, karo pramonės įmones ir kitus svarbius kariuomenei objektus; nuodijančiomis dujomis gali užnuodyti kariuomenės postovio vietas, maisto sandėlius, svarbius kariuomenei objektus ir pačią kariuomenę; kulkosvaidžių ugnimi gali sunaikinti gyvąją kariuomenės jėgą. Taigi, matome, kad pavojus, kurį sudaro kariuomenei prieš lėktuvai, labai didelis.

II. Bendrieji nurodymai

Matydami, kad pavojus, kurį sudaro prieš aviaciją kariuomenei, yra labai didelis, turime visomis priemonėmis ir visais būdais stengtis tą pavojų pašalinti, arba nors iš dalies sumažinti. Tam yra vartojamos įvairiausios priemonės. Visos tos priemonės yra dalomos į 2 rūši: 1) aktyvės priemonės ir 2) pasyvės priemonės. Prie aktyviųjų priemonių priklauso šios: naikintojai, priešlėktuvinė artilerija, kulkosvaidžiai ir priešlėktuviniai prožektoriai su klausymo aparatais (balso gaudytojais). Prie pasyviųjų priemonių priklauso šios: sekėjai, pririšamieji priešlėktuviniai balonai, vad. balonų užtvaros visų rūšių maskavimas, uždangos, klaidinantieji pastatai ir visi su priešlėktuvine apsauga susiję nurodymai. Šitame straipsnely pasistaciau sau uždaviniu panagrinėti tik tu priešlėktuvinių priemonių naudojimą, kurios yra prieinamos kiekvienai kariuomenės daliai. Pradedant nagrinėti tam tikrų priemonių naudojimą, reikia susipažinti kada ir kurios priemonės gali būti panaudotos. Apsaugai prieš lėktuvus, lekiančius aukščiau kaip 1000 mtr., naudojami naikintuvai, priešlėktuvinė artilerija, priešlėktuviniai prožektoriai, klausymo apa-

Išvyko švedų karo atstovas

Švedų karo atstovas Lietuvai majoras Dannfelt'as paskirtas karo atstovu Vokietijai.

Atsisveikinti su mūsų kariuomenės vadovybe majoras Dannfelt'as gegužės 17 d. atvyko iš savo nuolatinės buveinės Rygos į Kauną.

Gegužės 18 d. J. E. Respublikos Prezidentas priėmė atsisveikinimo audiencijoj ir apdovanojo D. L. K. Gedimino ordinu III-jo laipsnio. Vėliau majorą Dannfelt'ą priėmė užsienių reikalų ministeris Dr. Zau-nius.

Per atsisveikinimo vizitą p. krašto apsaugos ministeris plk. Giedraitis majorui Dannfelt'ui įteikė Lietuvos nepriklausomybės 10 metų sukaktuvių jubiliejinį medalį.

Krašto apsaugos ministeriui plk. Giedraičiui, vyr. štabo viršininkui gen. lt. Kubiliūnui ir gen. štabo v-bos viršininkui gen. lt. Gerulaičiui padarė vizitą naujai skiriamas Švedų karo atstovas Lietuvai majoras Brunsson'as.

Tą pačią dieną krašto apsaugos ministeris plk. Giedraitis majorus Dannfelt'ą ir Brunsson'ą pakvietė pietų, kuriuose dalyvavo vyriausiojo štabo v-kas gen. lt. Kubiliūnas, gen. štabo v-bos viršininkas gen. lt. Gerulaitis ir kiti aukštieji kariuomenės viršininkai.

Majoras Dannfelt'as gegužės 20 d. išvyko iš Lietuvos.

Majoras Dannfelt'as, gimęs 1888 m., kariuomenės įstojo ir karo mokyklą baigė 1909 m. 1917—19 m. baigė karo akademiją. Nuo 1920 m. iki 1922 m. tarnavo įvairiose pareigose kariuomenės štabe. 1924 m. pakeltas į rotmistrus ir paskirtas 5 gusarų pulko eskadrono vadu. 1927 m. pradžioj jau buvo paskirtas užsienin karo atstovu. Lietuvai karo atstovu paskirtas 1927 m. liepos 1 d.

ratai ir visos pasyvės priemonės. Apsaugai prieš lėktuvus, lekiančius žemiau kaip 1000 mtr., naudojami naikintuvai, kulkosvaidžiai, priešlėktuviniai prožektoriai, klausymo aparatai ir visos pasyvės priemonės.

Kadangi naikintuvai, priešlėktuvinė artilerija, priešlėktuviniai prožektoriai ir klausymo aparatai sudaro specialią ginklo rūšį, tai, kaip jau minėjau, jų panaudojimą čia nenagrinėsiu. Tuo būdu iš aktyviųjų priemonių lieka panagrinėti tik kulkosvaidžių naudojimą. Čia neskiriu sunkiųjų kulkosvaidžių nuo lengvųjų dėl to, kad pastaruoju laiku, pritaikius 1. kulkosvaidžiams specialius taikiklius ir pastačius juos ant priešlėktuvinių stovų, šaudymo išdavos (rezultatai) gauti nabiologesni kaip ir iš sunk. kulkosvaidžių.

Iš kulkosvaidžių leidžiama šaudyti į lėktuvus, lekiančius ne aukščiau kaip 1000 mtr. Šaudymas į lėktuvus, lekiančius aukščiau kaip 1000 mtr., neduoda jokių išdavų (rezultatų) ir dėl to yra griežtai draudžiamas. Taip pat į lėktuvus neleidžiama šaudyti iš atskirų kulkosvaidžių dėl to, kad šaudymo išdavos yra labai menkos. Iš patyrimo yra nustatyta, kad šaudymui į lėktuvus ugnies vienetą turi sudaryti būrys, susidedas ne mažiau kaip iš 4 kulkosvaidžių. Jei tam tikras kariuomenės dalinys neturi tiek kulkosvaidžių, kad galėtų sudaryti ugnies vienetą, tai vyresniojo viršininko nurodymu ugnies vienetas sudaromas iš kelių kulkosvaidžių, arti vienas kito stovinčių dalinių. Tokiam ugnies vienetui pavedama vadovauti vienam iš gabesniųjų toj srityj karininkui. Sudaryti ugnies vienetą iš mažiau kaip 4 kulkosvaidžių leidžiama tik retais atsitikimais.

Naktį į lėktuvą leidžiama šaudyti tik tada, kai lėktuvas yra apšviečiamas prožektoriais. Ugnies vienetas turi būti dvigubai didesnis, t. y. vieton vieno kulkosvaidžių būrio (4 kulk.) turi būti du būriai (8 kulk.)

Kulkosvaidžiai statomi į pozicijas arti 200 m nuo saugomų kariuomenės dalių (objekto). Taip daroma tam, kad mestos į saugomą kariuomenę bombos drauge nekliudytų ir priešlėktuvinės apsaugos kulkosvaidžių ir kad turėtų daugiau patogumų veikti (šaudyti). Kad atskiri kulkosvaidžiai nekliudytų viens kitam šaudyti, jie sustatomi apie 50 mtr. nuo viens kito. Kulkosvaidžiai visada turi būti gerai maskuoti.

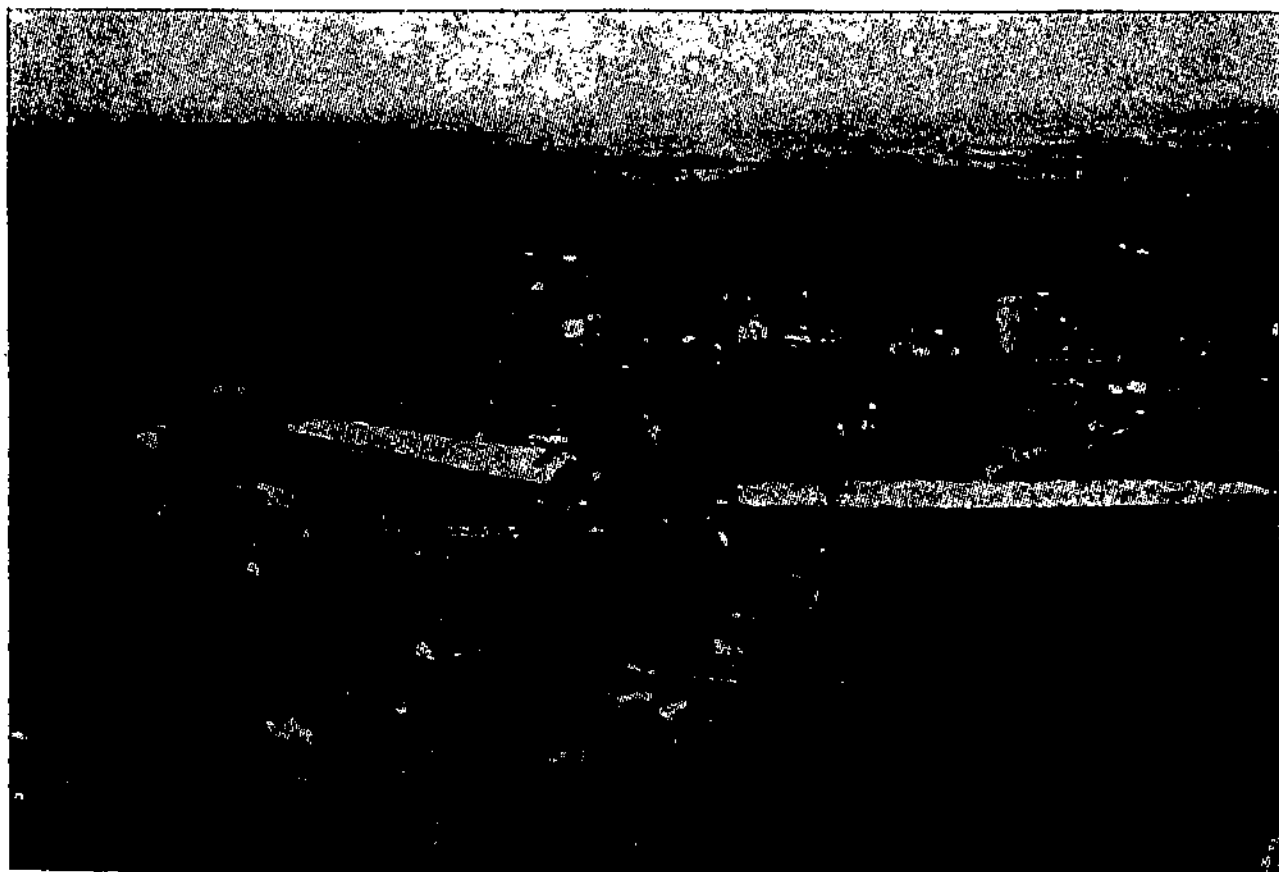
Lėktuvai, turėdami uždavinį bombarduoti kariuomenės dalis ir norėdami atsiekti didelį tikslumą, turi lėkti žemai (skutančiu skridimu). Kadangi išmesta iš lėktuvo bomba neskrenda statmenai žemyn, bet iš inercijos dar tolokai nulekia lėktuvo kryptimi, tai bombos yra metamos dar lėktuvui nepasiekus tos

vietos, kurią jis nori bombarduoti. Priešlėktuvinės apsaugos kulkosvaidžių uždavinys yra neleisti prieš lėktuvams bombarduoti ir žvalgyti tas kariuomenės dalis, kurias jie saugo, vadinasi, jie turi užklupti prieš lėktuvus, kol lakūnai dar neišmetė bombų, kitaip sakant, jų pozicijos turi būti gerokai priešaky. Bet dažnai prieš lėktuvai, norėdami netikėtai užklupti kariuomenės dalį, perlėks frontą dideliuose aukščiuose ir, užfrontyję nusileidę, atakuos jas iš užpakalio arba iš kurio nors šono. Dėlto viršininkas, išstatydamas priešlėktuvinę apsaugą, turi imtis galvoti visas lėktuvų puolimo galimybes. Jei viršininkas turi savo žinioje pakankamai kulkosvaidžių, galinčių šaudyti į lėktuvus, tai, nors po vieną būrį, siunčia apie 800 mtr. nuo saugomos vietos svarbiausiomis kryptimis; dalį kulkosvaidžių sustato betarpiškai priešlėktuvinei apsaugai (apie 200 mtr. nuo saugomos vietos). Jei nėra pakankamai kulkosvaidžių, pasitenkinama netarpine apsauga. Sustatant priešlėktuvinei apsaugai kulkosvaidžius, žiūrima, kad kulkos nekliudytų savų kariuomenės dalių bei tirštai gyvenamų vietų. To išvengiama, uždraudžiant kulkosvaidžiams tam tikromis kryptimis šaudyti. Nustatant kryptis, kuriomis turi būti uždrausta šaudyti, reikia vadovautis šiais dėsniais: kulkos, iššautos žemesniais kaip 8 laipsniai pakilos kampais, visos yra pavojingos ir dėl to žemesniais kaip 8 laipsniai pakilos kampais visomis kryptimis turi būti uždrausta šaudyti; kulka, iššauta 8 laipsnių pak. kampu, nulekia apie 2500 mtr., o iššauta 30 laips. pakilos kampu nulekia apie 3200 mtr. — didžiausias tolis; „S“ šoviniam, didinant pakilos kampą, pradėjus nuo 30 laips., kulkos lėkimo tolis mažėja, ir kulka vis tolydžio daugiau ir daugiau krenta ant žemės savo svoriu; kulkos, krentančios ant žemės atstumuose 2500—3200 mtr., yra dar pavojingos ir dėl to pakilos kampais tarp 8 ir 30 laipsnių turi būti uždrausta šaudyti tomis kryptimis, kuriose (tarp 2500 ir 3200 mtr.) bus kariuomenės dalys arba bus tirštai gyvenamos vietos. Didesniais kaip 30 laipsnių pakilos kampais galima šaudyti visomis kryptimis, nes kulkos krenta ant žemės savu svoriu ir nėra labai pavojingos.

Šaudyti į lėktuvą naktį galima tik tada, kai lėktuvas yra prožektorių apšviestas ir pagal balsą. Pagal balsą leidžiama šaudyti tik specialiai apmokytiems ir gerai įgudusiems kulkosvaidininkams.

Šaudyti iš kulkosvaidžių į lekiantį lėktuvą turi mokėti kiekvienas kulkosvaidininkas. Kad lekiantį lėktuvą kliudytų, reikia taikyti prieš lėktuvą. Jei taikysime tiesiai į lėktuvą, kol kulka pasieks tą aukštį, kuriame lėktuvas lekia, lėktuvas jau tolokai bus nulekęs. Pavyzdžiui, jei lėktuvas lėks 1000 mtr. aukšty, tai kulakai pasiekti tą aukštį reiks vidutiniškai 2 sekundžių laiko. Lėktuvas, lėkdamas greičiu vidutiniškai 200 per valandą, per 2 sekundi nuleks 110 mtr., vadinasi, šaudant į lėktuvą, lekiantį 1000 mtr. aukšty, iš neturinčių specialių taikymo prietaisų kulkosvaidžių, taikyti reiks 110 mtr. prieš lėktuvą. Bet toks šaudymas yra labai netikslus, dėl to kad: 1) paprastom akim erdvėje negalima tiksliai nustatyti atstumo ir 2) neturint taikymo taško, taikyti į dangų akims nemalonu ir pats taikymas yra nepastovus. Dėl šių priežasčių kulkosvaidžiai, skiriami šaudyti į lėktuvus, aprūpinami specialiais taikikliais.

(B. d.)

Anbo ties Kaunu.

I.

Kuršių marių giesmė tyliai skambėjo. Tingiai siūbavo žvejų laivai, bangų švelniai bučiuojami. Blazgėjo nuleistos būrės, stiebuose knarkė žvejų vėlukai. Melsvų marių kvėpavimas, lyg prisisunkęs ant tvorų pakabintų tinklų sūrumo, smėlio kopų katilė virė neapsakomai tyru kvapu. Tik protarpiais, kai atsidarydavo netolimos smuklės durys, girdėjosi armonikos ir žvejų balsai.

Tylu... šventė...

Nidos žvejų uosto gale, ten, kur prieplauka išsikiša į mares, jauna mergelė giliai susimąsčiusi žiūrėjo į Prūsus. Toli horizonte pasirodė dūmų debesys. Skaistus jos veidelis staiga nušvito: „Tai jis...“. Tai plaukė garlaivis, veždamas jos sužieduotinį, kurio ji dabar taip laukia.

Kurorto svečiai, jauni ir seni, skubėjo į prieplauką. Garlaivio atplaukimas, nors ir kasdieninis, sujudindavo šio ramaus ir sveiko kampelio gyventojus. Kiekvieną garlaivį jie sutikdavo džiaugsmingai šūkaudami, išplaukiantį palydėdavo plastišku rankų plezdenimu, mosuodami skarelėmis ir skrybėlėmis. Garlaivis prisiartino. Prieplaukoje sveikinimai, klegesys. Viešbučių tarnai stumdė viens kitą, kad tik užimtų patogesnes vietas svečiams medžioti. Uniformuotas prancūzų karininkas su savo dama balsiai juokėsi. Matyt, iš Klaipėdos atvykę... Jų kvėpalai gadina aplinkumą — netiko Nidos orui.

Krašto policijos valdininkas, pirmas lipdamas į laivą, pasipūtęs demonstravo, kad čia atskira valstybė — vokiškas Klaipėdos kraštas. Koks jis vargšas!

Aukštas, lieknas, apie 30 metų vyras su monokliu, matyt, buvęs karininkas, skubėjo prie jo laukusios merginos. Nuoširdžiai ją apkabino, bučiavo jos kaktą.

— Na, sakyk, kaip gyvuoji? Kaip gyvena tavo tėvas? — Jis užbėrė ją savo žodžiais, klausimais, kad ši ir atsakinėti nespėjo. O jis buvo pratęs girdėti tik savo balsą, savo žodžius, vykdyti savo paties ar aukštesnių viršininkų valią, tat nelaukdamas pasakė:

— Dabar į Klaipėdą dar nevažiuosime, paviešėsime Nidoje, o rytoj — pas tavo tėvą.

Elzė, įsikabinusi į Hermaną, nebegalėjo atitraukti savo tiriančio žvilgsnio. Jis buvo dar vis toks pat

gražus, toks puikus, toks iškalbingas, aukštai vertinąs save, pasitikįs, bet jau ir nebe tas iš ligoninės, iš jos globos į vakarų frontą grįžtas karys, su kuriuo ji septyniolikos metų mergaitė tada susižiedavo. Kuris iš jų pasikeitė? Nerami mintis virpino jos širdį. Ji negirdėjo nė pasiūlymo pasilikti Nidoje. Ir, kai Hermanas pakartojo žodžius, Elzė išsigando:

— Hermane, tai negalima! Ką pasakys tėvas, žmonės!?

— Mes susižiedavę, — tvirtai atsakė Hermanas. Elzė nutilo, žiūrėdama į jį maldaujančiomis akimis.

Viešbutyje Hermanas užsakė du atskirus kambarius...

Pajūryje jau ramu, maudyklos tuščios. Tik baltos bangų viršūnės tingiai raitėsi į krantą. Josėjo eilėmis viena po kitos, apvirsdamos ir krisdamos tikėdavo linksmomis purkšlėmis į minkštą smėlį. Iš toli be nuovargio josėjo. Saulė, auksu sužibusi, nusileido į vandenį. Temo. Jūroje siūbavo žvejų žibintai, žuvėdros vikriai raižė orą. Kaip vaiduoklis, didelis būrinis laivas slinko į Klaipėdos pusę. Aukštai, gauruotoje kopoje, švyturys sukinėjo savo ugningus pirštus, rodydamas kelią paklydusiems. Kopose kilniausia tyła. Takuose tarp pušų šnibždėjosi vasarotojų šešėliai. O ten, toli kopose tamsios girios karalaitis briedis galingai šaukė savo karalienę.

Hermanas tvirtai suspaudė Elzės ranką. Geltonkasė galvelė glaudėsi prie jo tvirtos iškilios krūtinės. Juodu buvo laimingi. Ritniškas širdžių plakimas, ir tolimas bangų ūžesys susiliejo į jausmingą simfoniją. Norėtusi amžinai užsimerkti, svajoti, užmigti... gal ir numirti. Hermanas tai jaučia. Jaučia, bet karys vyras negali pasiduoti: tai būtų žema. Tik staiga ji suėmė nerimas, lyg ką jis būtų brangaus čia pat praradęs.

— Ar myli?... Ar myli tu mane?...

Kaip pašautos stirnos, Elzės mėlynos akys klydinėjo. Ar myli jį? — Ji prisimerkė, jos akyse, lyg kino ekrane, slinko visas Hermano gyvenimas. Karas. Jis sužeistas, toks bejėgis, toks silpnas. Ji, gailėstingoji sesuo, save pamiršusi, slaugė, mylėjo vai-tojantį pakirstą karžygį, kaip motina savo kūdikį. Ir tada, kai jis, pasveikęs nuo žaizdų, dėkingai švelniai traukė ją į save klausdamas:

— Ar tu gražioji, geroji myli mane? Kai grįšiu nugalėtoju, ar mylėsi? Ar būsi mano? — tada ji žadėjo. Taip, žodis duotas, dabar reikia ištesėti.

— Myliu, — atsakė ji, pati nežinodama, ar tiesa. Jos širdis drebėjo iš baimės, rodėsi, kad ji kenčia.

— Hermane, man nejauku. Vesk mane į kambarį, noriu pabūti viena.

Naktis. Viešbučio kambariye Elzė blaškėsi lovoje, baisus sapnas ją kankino. Rūstus ir tamsus milžinas vejasi ją, ji nori pabėgti, negali. Milžinas vis artinasi, perveria ją pašėlusiu žvilgsniu, nori apglėbti juodom galingom rankom. Šiurpu. Baidyklė žiojasi ją praryti. Tai Hermanas. Ji pažino ir pabudo visa sukaitusi.

Tamsaus kambario kampe krebždėjo pelytė. Už kopų jūra užė. Iš marių kilo tirštas pilkas rūkas. Apačioje viešbučio salėje rėkavo girtuokliai. Hermanas buvo apačioje.

Prie didelio apvalaus stalo būrelis jaunų vyrų. Ant stalo laivo stiebelis su juodai—baltai—raudona vėliavėle, Nidos žvejų ženklų. Prie putojančio vyno taurės kapitonas Hermanas Kenigas drožė didžiojo karo atsiminimus. Girti, įkaitusiais veidais, vyrai jo klausėsi. Narsus karininkas, jis buvo sunkiai sužeistas, turi geležinį kryžių. Pasididžiuodamas apskaičiavo karo žygius Prancūzijoje, Rusijoje, Italijoje ir Rumunijoje. Visur jie nugalėjo... Dar ir dabar, po Versalės sutarties, kuri sutramdė Vokietiją, Kenigo asmenyje, girtiems vyrams šūkaujant ir plojant, triumfavo vokiečių galybė.

— Ir vis dėlto grįžote nugalėti, — tarė iki šiol tylėjęs jaunas klaipėdietis, Vilius Aušra.

Visi, kaip širšės įgelti, šoko, vienas kitą perrėkdamai:

— Ką?... Tu drįsti? Tu drįsti?... Palauk, paskutinis žodis dar netartas. Atbus Vaterlandas, mes atkeršysim...

Vilius didingai atsistojo. Jis pajuto neapykantos jausmą, pagavo pyktis. Visumet jis toks ramus, dabar trenkė kumščiu į stalą:

Trenkė kumščiu į stalą...

— Čia, mano tėviškėje, Mažoj Lietuvoj, jūsų nugalėtojai prancūzai! Ir ne jūs išvarysite juos. Jau ne jūsų šis nuo amžių lietuviškas kraštas, jis bus grąžintas Lietuvai, tikrajai tėvynei mano.

Pašėlusiu riksmu, pagiežos ir pašaipos šauksmais

Su saulėlydžiais

Kai vakaruos liepsnoja rausvi saulėlydžiai
Ir topoliai aukšti rūkų skarose tūno,
O kareivinės parausta, lyg susigėdinę,
Ir gluosniai dar labiau susirūpina, —

Tada tarp liepų ir kareivinių girdis
Daina trimito paleista ten į tolį.
Jos aidą tarp aliejų tu nesusirinksi,
Nes aro ji sparnais padanges išvagoja.

Trimitas jau nustoja dainą,
O aikštėje vien eilių eilės.
Sklandžiai patikrinims praeina,
Ir maldai kepures nusiimk, ir maldai karštos
meilės.

Saulėlydžiai rausvai nudažo eiles vyrų,
Malda banguoja tvirtos jų krūtinės.
Vėl... Lietuva tėvyne mūsų tų didvyrių...
Nuaidi ten toli giesmė šventos tėvynės.

Ir taip kas vakaras, kas rausvas
Malda, giesmė ir lūniai vyrų;
Kas vakaras aikštė grandinėmis išausta,
Kas vakaras, saulėlydžiai kai tik pabyra.

Kazys Bradūnas.

buvo palydėti Viliaus žodžiai. Kapitonas Keningas pabalo iš pykčio, bet kiek susivaldęs, tarė:

— Lietuva? Kas ji tokia? Ar girdite, ką gali tas nykštukas prieš galingą Prancūzą ar Vokietį? Cha—cha—cha—cha... — juokėsi, kvatojo su visa kompanija.

O Vilius, pajutęs, kaip auga mūras tarp jo ir jo jaunystės draugų, ir norėdamas įtikinti, susitaikyti, kreipėsi į šios draugijos šulą kapitoną:

— Kapitone, garbingas kary, mums čia netinka, nepakeliui nei su prancūzais, nei vokiečiais. Juk Nemunas rodo, jo tėkmė sako, kam turi priklausyti mūsų tėviškė? Ar nematai, kas gyvena mūsų krašte? Negirdėjai savo kūdikystėj tavo auklės lietuviškų dainų? Ar nežinai, kad žvejys jūroje tik lietuviškai kalba?... Taip, kapitone, matei ir mūsų kaimo mergesles laistant rūtas darželiuose ir žinai, kad visa tai lietuviška. Lietuviška nuo to laiko, kada Vytautas su-triuškino Vokiečių ordono galybę. Jūs manote, kad Lietuva tebėra Rusų ir Vokiečių palaidota? Ne! Šimtą kartų ne! Ji atbus ir jau atbudo... Taip, mano draugai. Mes klaipėdiečiai ištesėjome kaizeriui duotą priesaiką. Vokiečių istorija daug kur didžiuojasi kietu lietuviu... Dabar mes esame laisvi, prisipažinkime. Nemunas mus skiria nuo vokiečių ir tik per jį galime tiesti rankas ten likusiems broliams ir vokiečiams.

Čia vokiškas išdidumas pasišiaušė:

— Ne, ne, niekados! Viliau, tu išdavikas?!...

— Ne išdavikas, bet lietuvis, šio krašto sūnus.

Gana!

Vilius ir keli draugai išėjo.

Likusieji pradėjo skirstytis tik auštant. Įkaitę nuo alaus ir vyno, apsiputoję blioavė:

— Deutschland, Deutschland über alles... Tai jų himnas.

(B. d.)

4 dienos kautynėse prieš lenkus

(Taučiulių kautynės)

(Tęsinys 4.)

Kautynėms pasibaigus, visi karininkai užėjome į trobą. Kai kurie jų buvo gerai nusiteikę — džiaugėsi savo laimėjimu. Aš buvau labai nusiminęs ir susijaudinęs netekęs Taučiulių. Laikiau save labiausiai kaltu. Rodėsi galima buvo pastatyti miške prie kryžkelės slaptą sargybą, kuri, puldama lenkus iš sparno, sutrukdytų jų laimėjimą. Taip pat buvau susimąstęs dėl pasitraukusio būrio.

Pulkas rezervų beveik neturėjo, todėl kiekvienas karys buvo labai brangintinas. Iš leitenanto Dulksnio jokių žinių dar nebuvo.

Atbėgo 7-os kuopos vado atsiųstas kareivis ir pranešė, kad jų kuopa vyksta iš Musninkų dvaro Taučiulių link. 7-ta kuopa stovėjo Musninkų dvare antro bataliono rezerve.

Gavus pulko vado įsakymą dviem būriais vykti pagalbon pirmam batalionui, 7 kuopa be milinių bėgte prabėgo per 40 min. 8 km.

Mūsiškiai turėjo pulti Taučiulius iš pietvakarių pusės, nuo Vyšnialaukio kelio. Aš su 10 kareivių nuėjau vieškelio (Mugninkų—Sokolnikų) Taučiulių link. Tikslas buvo toks: patikrinti, ar nėra miške lenkų, apsaugoti puolančių kuopų dešinįjį sparną ir reikiant padėti puolantiems.

Kai lenkai užėmė Taučiulius, tai dalis jų, maždaug kuopos sudėty, išbėgo už kaimo, o kiti išsiskirstė į trobas, ieškojo mūsų kareivių ir turto. Keli kareiviai ir karininkai šaukdami: „Kur yra telefonas?“ tuojau įbėgo į kuopos štabą. Šeimininkas pasakė, kad telefoną išsinešė. Suriko: „Meluoji, jis čia paslėptas!“

Ant stalo pasiliko mano žiūronas ir žemėlapis. Viską, žinoma, jie tuoj pačiupo. Paskui, ieškodami telefono, sulaužė spintą ir pagriebė nuo spintos Kaziukėno Felikso armoniką. Kai lenkams pasakė, kad armonika Kaziukėno, jie atsakė: „Netiesa, tai lietuvių palikta“, ir jos negrąžino. Paskiau įlindo į pečių ir ištraukė Brogos pagamintą bulvių košę. Lenkai buvo labai apiplyšę ir alkani.

Košę valgė tučtuojau. Kadangi ne visi turėjo šaukštus, tai kai kurie valgė rankomis. Iš kiaulidės ištraukė Kaziukienienės dvi kiaules ir jau norėjo piauti. Moteriškė verkdamas kreipėsi į vieną iš karininkų. Tas įsakė kiaules grąžinti. Pastebėta keletas atsitikimų: kai lenkų kareiviai ūkininkus skriaudė ir šie pasiskųsdavo karininkams, tai karininkai įsakydavo atimtus daiktus grąžinti. Panašiai buvo ir Užžėliuose: iš ūkininko Ašakos Kazio kareiviai buvo paėmę ketvertą marškinių. Jis pasiskundė vienam iš karininkų, ir marškiniai buvo grąžinti.

Lenkų kareiviai ne visi vienodai buvo apsirengę ir apsiavę. Kai kurie iš jų neturėjo milinių, o kai kurie buvo apsiavę vyžomis. Kaziukaitė Stasė pasakojo:

„Vienas kareivis pribėgo prie manęs ir pradėjo graibstyti. Aš galvojau, ko jam reikia? Juk aš visai dar maža mergaitė. Pasirodo, jis ieškojo sagučių. Atėmė iš manęs dvi sagutes ir prisegė vyžas, jos buvo visai sudrėkusios.“ Pas lenkus, patekusius nelaisvėn, aš vyžų nemačiau.

Taučiuliuose pateko į nelaisvę vienas mano lengvai sužeistas kareivis. Kai tik lenkai jį pagavo, tuojau pareikalavo, kad jis atiduotų drabužius. Tarp lenkų ir belaisvio įvyko toks pasikalbėjimas:

— Nuimk drabužius!...

— Nenuimsiu!...

— Atiduok, „psia krew“, drabužius, nes nušausiu!

— Šaukit, rupūžės, aš valdiškų drabužių negaliu atiduoti.

Keli lenkai prievarta nuvilko nuo jo drabužius. Vietoj atimtų gerų, davė jam savo sudrėkusius.

Lenkai, kai tik įsiveržė į Taučiulius, klausinėjo gyventojų, ar toli iki Šventosios. Jų tikslas buvo pasiekti Ukmergę.

Sutemus lenkai pradėjo ruošti tolimesnioms operacijoms. Iš miško sugrižo jų žvalgai, kurie turėjo susidūrimų su trečiąja kuopa.

Vieną lenkų kuopą turėjo apsupti ir nuginkluoti mūsų trečiąją kuopą. Kareiviai sėdėjo gatvėj ir laukė karininkų, kurie žiūrėdami į žemėlapių svarstė, kaip geriau apsupti trečiąją kuopą. Du karininkai, paėmę palydovus — vienas ūkininką Grigą Antaną, o antras Sergelį, išėjo tikrinti kelių, kurieėjo į Musninkus ir Pigašius.

Kaimiečiai, lenkų priversti, vedė karininkus rodyti kelių. Kada Grigas su lenkų karininku ir keliais kareiviais priėjo netoli miško, prie kelio, vedančio į Musninkus, jie išgirdo lenkiškai: „Kas čia?“ Tą pat akimirka įvyko trumpas, bet stiprus susišaudymas. Pradėjo sproginėti granatos ir pasigirdo: „valio“... Grigas krito ant žemės, o lenkai suriko: „Vyrai, ginklus!“, ir nubėgo į kaimą.

Trečia ir septinta kuopos susitiko miške ant kelio į Vyšnialaukį. Įvyko karininkų pasitarimas. Nusprendė visai slaptaisi priartinti prie Taučiulių ir staiga atakuoti lenkus. Taip ir padarė.

Beveik šliauždami grandinėje (septinta kuopa iš dešinės, trečia iš kairės), artinosi prie kaimo. Nors vakaras nebuvo tamsus — švietė mėnulis, bet lenkų sargybos mūsiškius pastebėjo pervėlai. Kada dešinysis grandinės sparnas pradėjo lipti per daržų tvorą, o kairysis — buvo kokių 150—200 m. atstu, lenkų sargyba paleido ugnį. Įvyko trumpas susišaudymas, ir mūsiškiai, šaukdami „valio“, puolė lenkus. Toli mesnės kautynėsėjo tik granatomis.

Aš su 10 kareiviųėjau mišku. Eiti keliu buvo pavojinga, nes buvo šviesus vakaras, ir prieš slapukai per anksti galėjo mus pastebėti. Mišku reikėjo eiti su dideliu atsargumu, nes po kojomis šiužėjo sudžiūvę lapai.

Priėjom netoli miško krašto (lenkų nesutikom). Staiga išgirdom „valio“, „ura“, — granatų sprogiņas ir riksmas. Paskui viskas nutilo. Toliau eiti nebuvo prasmės. Galvoju, jei mūsiškiai nelaimėjo, tai aš su 10 kareivių nieko nepadarysiu, o jei lenkai išvaryti, tai man nėra ką Taučiuliuose veikti. Palikau

Lenkai Širvintose 1920 m.

kareivius miške. Pats su vyresniu žvalgu eil. Vainausku išėjom į pat pamiškę klausytis, ar neišgirsiau kokią nors kalbą — lietuvišką ar lenkišką. Po kelių minučių, kurios atrodė ilgesnės, nekaip kelios valandos, išgirdau trečios kuopos vado kpt. Ramušausko komandą: „Trečia kuopa pas mane!“... Laimėta...

Lenkai visai nesitikėjo, kad lietuviai išdrįs juos užpulti. Palikę tarnybą, visi kiti buvo sulindę į trobas: valgė, šnekučiavo ir gyrėsi, kad greit užimsią Ukmergę. Visai nelauktai, išgirdę granatų sproginimą ir „valio“, metė valgyti ir pradėjo bėgti. Kai kurie net paliko šautuvus ir šovinius. Puolimas buvo toks greitas ir toks netikėtas, jog kai kurie iš jų net pro langus šokinėjo. Septintos kuopos viršila, Benediktas Svilas (dabar atsargos karininkas), rado viename lange užsikabinusį lenko pentiną.

Lenkai išbėgo. Viršila Svilas vedė kareivius į sargybas. Išėjo už kaimo ir pamatė einančius į Taučiulius tris žmones. Mūsiškiai ten negalėjo būti. Svilas supratęs, kad tai lenkai, lenkiškai paklausė: „Kas eina?“ — „Savieji“, — lenkiškai atsakė ateinantieji. „Iš kur?“ — „Nuo poručniko Naugarduko pulko pas majorą Gardino pulko dėl ryšio“ — „Eikit čia!“

Priėjo vienas civilis ir du lenkų kareiviai. Svilas pačiupo lenkus už šautuvų.

Pasidarė šitoks vaizdas. Stovi du lenkų kareiviai, prie jų kojų šautuvai, o mūsų viršila laiko tuos šautuvus už vamzdžių. Jei tas momentas būtų nufotografuotas, tai iš nuotraukos negalima būtų suprasti, ar Svilas atima iš lenkų šautuvus, ar juos apdovanoja. Bet kita nuotrauka jau parodytą, kaip lenkai pakėlė rankas, o Benediktas perdavė šautuvus savo kareiviui, kad nuneštų į bendrą grobio krūvą.

Lenkai pasakojo, kad jų karininkas, išgirdęs Taučiuliuose didelės kautynės, manė, jog lenkai, sumušę lietuvius, nužygiavo toliau. Todėl liepė sužinoti, ar nereikia ir jiems į priekį žygiuoti. Priėjo leitenantas Šurna. Iš suimtųjų lenkų sužinojo, kad jų artimiausia sargyba stovi miške pas eigulį. Šurna, drauge su viršila Svila, pasiėmė 20 kareivių, lengvųjų kulkosvaidį ir nuėjo prie nurodyto vienkiemio. Ten nuginklavo du sargybinius, o kitus kareivius rado bėgiančius kavą. Užteko sukomanduoti: „Rankas aukštyn!“ — ir visi lenkai pasidavė.

(B. d.)

Vykstantiems į poligoną

Atvykę poligonan pasistenkim pirmiausia susipažinti su poligone esančia tvarka. Tai mums bus labai naudinga, nes iš karto galėsime tinkamai visą dieną laiką susiskirstyti. Sužinoję tvarką, stenkimės griežtai laikytis. Neatidėliojant nusistatymų, kaip mes atliekamą laiką ir poilsius sunaudosim. Bet poilsio sunaudojimo programos pagrindu, pirmoje vietoje turi būti pavyzdingas kario elgesys.

Gyvendami poligone, neskriausime vietinių gyventojų. Jie myli mus ir visada užjaučia. Dažnai vakarais ateina prie mūsų stovyklų kariškos muzikos pasiklausyti. Šventadieniais meldžiasi kartu su mumis. Tad ir stenkimės tinkamai pasirodyti, kad jie apie kariuomenę ir mus karius dar geresnės nuomonės būtų. Tuomet jie dar labiau gerbs ir mylės.

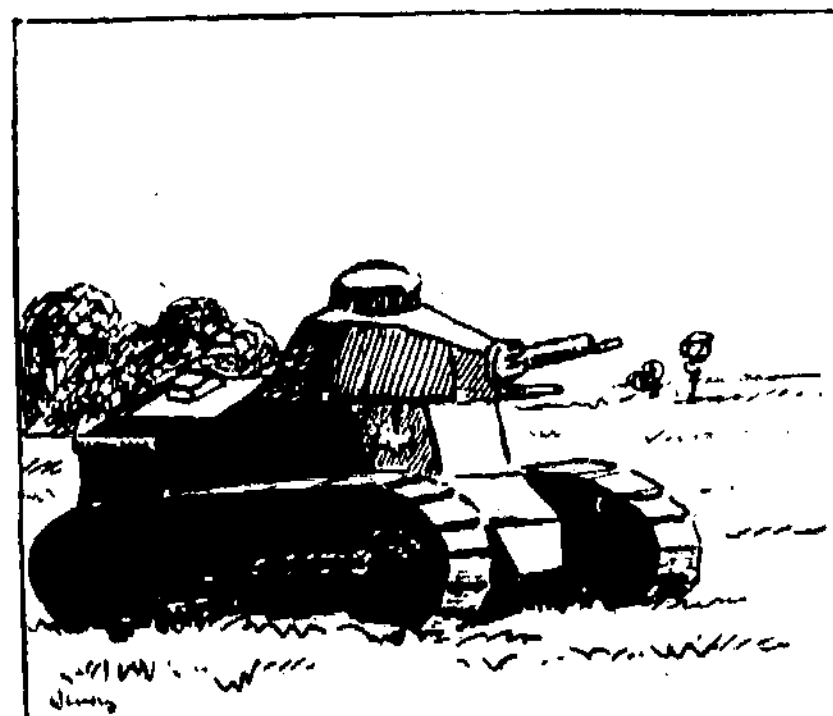
Pagaliau, mes tikrosios tarnybos kariai, pasistenkime poligone tinkamai sutikti atvykstančius į poligoną atsarginius. Būkime jiems draugiški ir visada padėkim. Kai kuriems iš mūsų teks juos mokyti ir instruktuoti. Ir šias pareigas atsidėję, rūpestingai atlikim. Atsarginiai bus už tai dėkingi. Mes, grįžus jiems vėl į atsargą, pasitenkinimą jausime, nes prie bendro jų kariškųjų žinių pagilinimo būsim prisidėję.

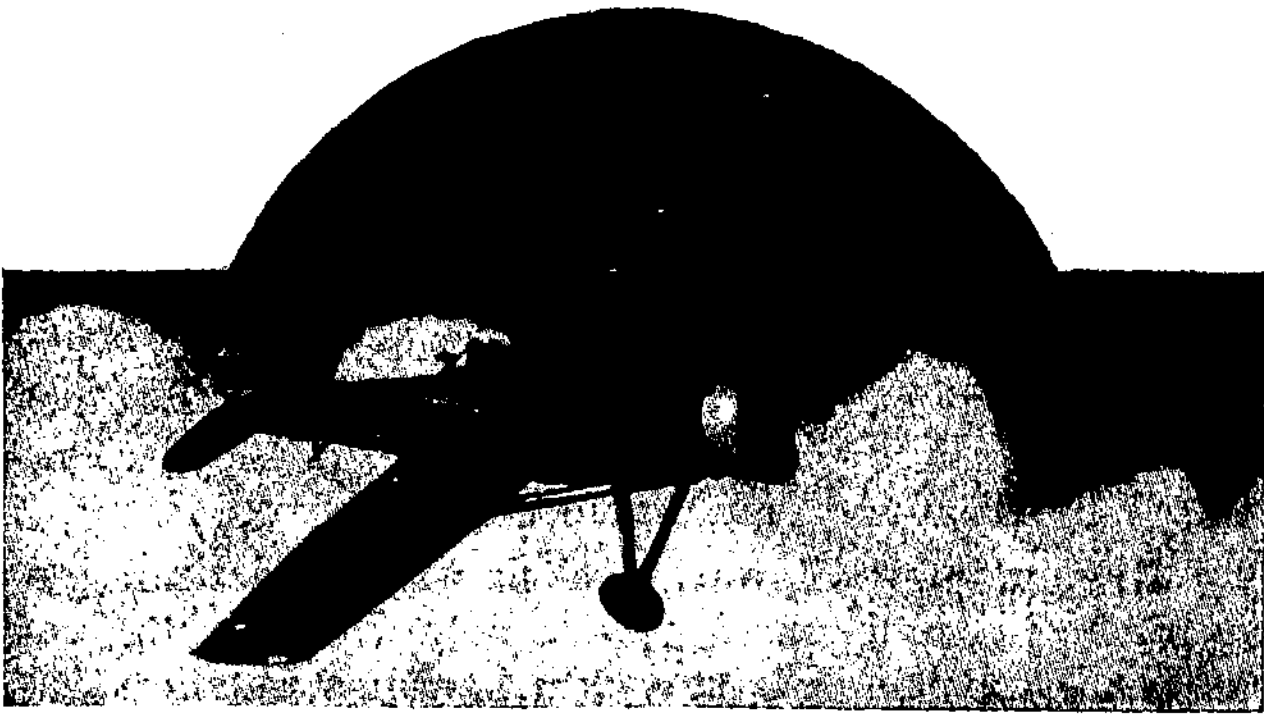
Poligone atliekamu laiku netinginiaukim. Kiek galėdami tvarkykim ir gražinkim savo stovyklų rajonus. Atminkime, kad sutvarkytuose ir išpuoštuose stovyklų rajonuose mums patiems bus jaukliau gyventi. Tik gražindami rajonus, negadinkime ir nenaikinkime jų jaunų medelių. Jei reikės ko nors, į viršininkus kreipkimės. Mūsų pageidavimai bus patenkinti.

Visur ir visada, t. y. ir užsiėmimuose ir atliekamu nuo tarnybos laiku, atsargiai elkimės su ugnimi. Neatsargiai numestas degus degtukas, ar papiroso nuoruka gali padegti plačius poligono miškų plotus. Viršininkai ir mes patys dėl šios priežasties galime būti atitraukti nuo tiesioginio darbo, o valstybė netikėtai susilauktų didelių nuostolių.

Kad nieko panašaus neatsitiktų, visur tinkamai elkimės. Užsiėmimuose sąžiningai savo pareigas eikim ir stenkimės parodyti savo vadams, kad mes jau sąmoningai ir gerai kariškai pasiruošę, o savo poilsio poelgiais parodykim visiems, kad mes ne vien tik geri kariai, bet ir geri, susipratę piliečiai.

Jurgis Daina.

Oro žvalgyboje

Šiandieną mano žvalgas gavo uždavinį perskristi maršrutu: Kaunas—Marijampolė—Krosna—Alytus—Butrimonys—Prienai—Kaunas. Nufotografuoti Marijampolė vienoje plokštelėje, Krosnos stotį irgi vienoje, Alytų ir Prienus dviejose plokštelėse. Gerai išžvalgyti geležinkelį nuo Krosnos iki Alytaus. Pastaboje pridėta, jog Alytaus ar Prienų rajonuose galimas priešų naikintojų puolimas. Skridimo aukštumas 2000 metrų.

Su uždaviniu rankose skubiname į aerodromą, kur jau laukia skridimui paruoštas „Anbo III“. Skubiai įsivelku į kombinzoną ir sėdu motoro mėginti. Veikia kaip laikrodys. Tuo tarpu žvalgas išsineša iš fotolaboratorijos foto aparatą ir sėda į savo sėdynę, kurioje ant ratilo, išdidžiai iškėlęs vamzdį, stovi foto kulkosvaidis. Žvalgas išmėgina jo veikimą, ir jau esame pasiruošę skristi.

Iki pakilimo turime dar penkias minutes. Tad apsižvalgau aplinkui. Ties naikintojų angais stovi trys pasiruošę skristi „Fiat'ai“.

— Štai su kuriais paukšteliais teks mudviem susidurti — tariau žvalgui, parodydamas „Fiat'us“.

— Tur būt, kilsime — tarė žvalgas. — Maršrutą gerai žinai? — dar paklausė?

— Kuo puikiais, ir tau nereikės nurodinėti, — atsakiau ir paleidau pilną gazą.

Nepraslinko kelios minutės, ir jau atsidūriau 2000 metrų aukštumoje. Žvilgterėjau apačion į aerodromą, į Kauną ir atsukau lėktuvo nosį Marijampolės link.

Vietos gerai pažįstamos, tad ir skrendu sau be rūpesnių. Oras visai ramus ir žvalgymui labai palankus. Visomis kryptimis matyti balti nedideli debesėliai. Sutikęs kelyje nesilenkiu, o skrendu tiesiog per juos. Įnėręs į tokį debesiuką pajunti drėgmę ir stengiesi greičiau perskristi.

Paskridus keletą minučių, mes atsiduriame viršum Marijampolės. Turgaus aikštė panaši į skruzdėlyną, o kareivių aikštėje matyti išrikiuotos kareivių kuopos. Apsuku vieną ratą viršum Marijampolės. Žvalgas nufotografuoja ir skrendame toliau.

Po keleto minučių pamatėme Krosnos dalis. Stotyje pora vagonų ir daugiau nieko. Net nė vieno žmogaus nematyti. Žvalgas fotografuoja, o aš žiūriu geležinkelį Alytaus link. Bet jis irgi tuščias. Skrendame viršum geležinkelio. Netoliese du nedideli ežerai ir Simnas.

Iš Simno stoties išeina Alytaus linkui traukinys ir vėl daugiau nieko nematyti. Dairausi aplinkui. Dešinėje, horizonte, matyti Metelių ežerai. Netrukus pasirodo Alytaus pušynai, Nemuno juosta ir pats Alytus, išsidriekęs abipus Nemuno. Mieste nedidelis judėjimas; geležinkelio stoty stovi vienas garvežys. Vienoje Nemuno pakrantėje matyti smiltynas ir jame kelios dešimtys žmonių. Tur būt, Alytaus pliažas. Žvalgas tuo tarpu fotografuoja. Aš metu žvilgsnį į orą, nes atsiminiau, jog čia gali mus pulti naikintojas. Bet, be debesėlių, nieko nematyti.

Žvalgas, baigęs fotografuoti, davė ženklą skristi toliau. Skrendu Butrimonių link. Kairėje palieka Nemunas su savo kilpomis, garsi Pūnia su savo dar garsesniu Margio kalnu. Pasiekęs Butrimonis, apsukau vieną ratą viršum jų ir suku Prienų link.

Nebetoli Birštonas ir aš išmeigęs akis seku jį. Staiga žvalgas suduoda man per petį. Aš atsisuku į jį. Jis rodo kairėj vieną debesėlį. Iš karto aš nieko nesuprantu.

— Lėktuvas! — sušunka jis visomis jėgomis į mano ausį.

Atsiminiau uždavinį ir krūtinėj pasidarė karšta. Metęs žvilgsnį nurodyta kryptimi, tikrai pamačiau baltasparnį „Fiat'ą“, kuris netrukus pasislėpė už debesėlio. Nenutraukdamas akių nuo debesėlio, už kurio pasislėpė naikintojas, skrendu į Prienus.

Tuo tarpu naikintojas, slėpdamasis debesėliais, skubiai artinasi. Žvalgąs, padėjęs foto aparatą, ima kulkosvaidį. Aš šiek tiek susijaudinu, nes matau, kad netrukus būsiu puolamas. Mus beskiria tik 3—4 šimtai metrų. Pamatau, jog geriausio mūsų lakūnų lėktuvas ir, žinoma, kad lėktuve jisai pats.

— Baigta karjera, — pagalvoju ir paleidžiu pilną gazą, nes naikintojas, būdamas aukščiau, ėmė pulti iš užpakalio.

Staiga pasisuku ir tuo momentu naikintojas atsiduria apšaudomoje žvalgo kulkosvaidžio zonoje. Nežinau, ar žvalgas spėjo iššauti ar ne, bet naikintojas žaibo greitumu nėrė į kitą pusę ir man išnyko iš akių. Girdžiu, kaip žvalgas man kažin ką sako, o aš nieko nesuprantu ir noriu surasti dingusį naikintoją. Žvilgterėjęs pro sparną į priešingą pusę, pamatau naikintoją jau tiesiog pikiruojantį į mane. Žvalgąs negalėjo šaudyti, nes sparnas kliudė. Kol spėjau atidengti, naikintojas, kriokdamas, nulėkė per mūsų galvas. Net šiurpulys nupurtė, nes atrodė, kad susidursime. Tuo tarpu apsisukęs naikintojas vėl atakuoja iš apačios. Susigriebęs vėl staiga apsisukau, bet besisukdamas per daug užplėšiau lėktuvo nosį aukštyn ir vos tik neperėjau į stoperį. Kol ištaisiau lėktuvą, naikintojas atakavo ir man nedavė ramumo. Viską darau, bet išsigelbėti nuo naikintojo tiesiog neįmanoma. Ir kur gali išsigelbėti, jei mano lėktuvas turi tik pusę naikintojo greitumo.

Pagaliau naikintojas nustojo puolęs ir priskridęs gretimai pamojavo mums ranka ir dingo pikiruodamas žemyn.

— Girdi, Simai! — sušukau žvalgui — mudu esame mirę.

— Taip! — šaukia jis man į ausį, — čia tu esi kaltas.

— Tegul bus ir taip — atsakau ir ieškau Prienų, nes puolant naikintojui jie man iš akių ir iš galvos buvo dingę.

Suradęs Prienus, skrendu ant jų. Mano Simas susinervinęs ir fotografuodamas nervinasi. O aš kaip tik priešingai, — jaučiuosi kuo puikiausiai.

Žvilgterėjęs žemyn, pamatau viršum Prienų narsiant figūras naikintoją, arba mūsų nugalėtoją.

Žvalgui davus ženklą, skrendu Kauno link. Atsigrižęs pasižiūriu į Simą. Jis sėdi susiraukęs ir kiekvienu atsigrižimu man pagrąšina.

Nutūpus aerodrome, atraportuojam vadui apie maršruto atlikimą ir skubame į fotolaboratoriją. Tenai jau randame naikintojo lakūną leitenantą, baigiantį aiškinti savo filmą. Pažiūrime į jį. Du aiškūs pataikymai.

— Vadinasi, esame mirę — tariu leitenantui.

— Atrodytų, jog taip — atsako leitenantas. — Bet parodykite savo filmą, — paprašo.

Žvalgas parodo mūsų filmą. Veik visi mūsų šūviai kliudė jų lėktuvą, bet pataikymo nė vieno.

— Vadinasi, Simai, mūsų laidotuvės, — tariu žvalgui.

— Tai tu yis kaltas — atsako jis piktu balsu. — Nė vieno karto nepakreipei lėktuvo kaip reikia.

— Tau tik taip atrodo, bet aš dariau visa, ką galėjau.

Pagaliau nustojo mano žvalgas pykti, nes rezultatai, sulyginus mūsų lėktuvą su naikintoju, nėra taip blogi ir vadas uždavinį įskaitė kaip atliktą gerai.

Nrt.

Garsus Širvintos apylinkės „Baublys“ (Levanių dv. miškely), kurio išpuvusioje šerdyje gali tilpti apie 15 žmonių.

Vietos gyventojai pasakoja įvairių pasakų apie šį medį. Tarp kitko, sako, kad 1920 m. vėjanč lenkus iš Lietuvos, lietuvių karių vorelė „užklupo“ šio medžio skylėje prisitaikiusi prie vietos lenką su kuklosvaidžiu ir granatomis...

K. Zadiauskas.

Feljetonas

Švirkšlys radiotelegrafistas

Gyveno sau Švirkšlys, kaip ir kiti sodžiaus bernai gyvena. Prastom dienom arė, akėjo, šakėmis mėslą iš tvartų plėšė, o šventadieniais, pasiėmęs armoniką, droždavo į vakaruškas pas mergas, kur jas šokdino, gnaibė... Švirkšlys mokėjo armoniką cypdyti, šunes naktimis, pas mergas eidamas, lodyti, bet apie eterį, hetirodiną, moduliaciją tiek supratimo neturėjo, kiek avinas apie lėktuvų skraidymą.

Pagaliau Švirkšlys pateko į kariuomenę ir buvo paskirtas į ryšininkus. Čia, žinoma, jį iš pradžių aptašinėjo ir lamdė jo nejudrų kūną. Nors ir daug vargo padėjo, kol jį išmiklino, bet vis dėlto iš jo išėjo, kaip ir reikalingas, vikrus ryšininkas.

Čia Švirkšlys susidūrė su įvairiausiomis ryšių priemonėmis, nuo kurių net Švirkšlio galva pradėjo suktis. Bet, matyti, Švirkšlio galvoje būta daug smegenų. Iš visų ryšių priemonių Švirkšliui geriausiai įstrigo į galvą radio. Švirkšlys nutarė būti radistu.

Švirkšlys pradėjo mokintis radiotelegrafą priiminti, radiotechniką ir kol tą viską jam įkalė, Švirkšlys išliejo daugiau prakaito, kaip devynioliką „šarvuočių“ atstovėjus. Bet užtat Švirkšlys šiandien jau nebe šunų lodytojas, bet radiotelegrafistas.

Pamėgo Švirkšlys radiotelegrafą, pamėgo tas erdvėje skraidančias elektromagnetines bangas. Stačiai pamilo Švirkšlys savo specialybę ir joje apsvaigo... Dabar kur tik užgirsta kūdroje varles kvarkiant, tuoj jam pasigirsta, jog tai telegrafas. Tada jis ima popierių ir rašo, rašo... Automatiškai ranka rašo, o kada nustoja ir pradeda šifruoti — išeina ilgas pilnas meilės laiškas nuo mylimos Barborytės.

Švirkšlys nudžiunga, bet kartu ir nustemba, argi ir jo Barborytė jau moka telegrafuoti. O kaip jis dabar norėtų savo specialybe pasididžiuoti prieš ją!

Kartais Švirkšlys, bepriiminėdamas iš kūdrų „telegrafą“, pasivėluoja į patikrinimą ir gauna nuo viršilos valandų. Tuomet jis galvoja apie eterį, apie tuos „stebuklus“, kurių jis anksčiau nežinojo.

— Eilinis Švirkšlys! eik prie stoties ir priiminėk, — įsakė Švirkšliui būrininkas.

— Klausau, tamsta būrininke! — atsakė Švirkšlys ir nudrožė prie stoties dirbti.

Švirkšlys dirba, prakaituoja prie aparatų, bet kaip nesiseka, taip ir nesiseka priimti radiogramos. Pagaliau, apsidairęs, kreipėsi į būrininką.

— Tamsta būrininke, man priiminėjant nuolat prapuola tai taškas, tai brūkšnys ir niekaip negaliu priimti. O to viso kaltininkai — žvirbliai ir varnos. Žvirbliai, lakstydami apie anteną, lesa taškus, o varnos brūkšnius. Norint apsaugoti nuo nelaimės virpesius, mano nuomone, tamsta būrininke, reikia anteną kelti toliau nuo medžių arba pastatyti sargybą, kad neleistų paukščiams arti skraidyti, — baigė savo išradimą Švirkšlys.

Būrininkas nusijuokė ir įsakė Švirkšliui eiti po medžiais atvėsti.

O Švirkšlys dabar visą laiką laužo galvą, apie tai, kaip padaryti, kad žvirbliai ir varnos nelestų virpesių...

Senas eilinis

Ką skaitė kareiviai 1932 metais?

Ir vėl kareivių bibliotekose per ištikus metus ėjo „tarp-tautinės rašytojų rungtyinės“ * Bet jose dalyvavo jau dvigubai daugiau bibliotekų ir jų skaitytojų * S. Urbono „Kariūno atsiminimai“ ir M. Reid'o „Raitelis be galvos“ daugiausia skaitoma * Mėgiamiausieji rašytojai: lietuviai K. Inčiūra, dr. J. Basanavičius ir Vaidilutė, nelietuviai M. Reid, E. Wallace ir J. London * Daugiausia skaitomi lietuvių rašytojų veikalai * Lietuviai laimėjo pirmąją vietą rungtyinėse * Turi pasilikti pirmoje vietoje!

Isisenėjusių papročių ir praeitais 1932 metais kareivių bibliotekose buvo rūpestingai renkamos žinios apie kareivių skaitymą, apie dažniau reikalaujamas, daugiau mėgiamas knygas.

Tik 1932 metais žinios apie kareivių reikalaujamas knygas buvo renkamos jau mažne iš 2/3 visų kareivių bibliotekų. Iš viso atsiųsta atsakymų iš 20 bibliotekų (1930 m. atsakė 10, o 1931 m. — 11 bibliotekų).

Visų reikalavimų skaičių sudėjome į vieną krūvą ir padalinome šį skaičių iš 20. Tuo būdu ir gavome vidutinišką knygų reikalavimą. Žemiau visose lentelėse pažymėta „vidutiniško reikalavimo“ skaitmens.

Dabar jau galima palyginti trejų metų (1930 — 1932) reikalavimus. Kai kur skaitmens nėra, o pastatytas brūkšnelis. Tai reiškia, kad šioji knyga arba dar nebuvo išleista, arba jos pareikalavimas buvo mažas, todėl ir nepakliuvo į ankstyvesnių metų sąrašus.

Tad sužymėsime knygas, kurios 1932 metais buvo daugiausia kareivių skaitomos:

Reikalavimai Knygos autorius, vardas ir leidimo metai
1932 m. 1931 m. 1930 m.

Lietuvių autorių:

7,4	—	—	Urbonas, S. Kariūno atsiminimai 1930-31
7,2	5,6	14,8	Vaidilutė. Tėviškė. 1926
6,2	3,9	—	Mackevičius, R. Pilkieji didvyriai 1929-30
6,1	5,8	—	Inčiūra, K. Ant ežerėlio rymojau. 1930
5,2	4,1	8,7	Varguolis. Žvalgo užrašai. 1929
5,1	6,3	—	Paukštelis, J. Vidurnakčio baladė. 1928
5,0	—	—	Inčiūra, K. Mylinčios moterys. 1931
4,6	—	6,0	Švaistas, J. Šilkinė suknelė. 1927
4,5	4,5	11,3	Inčiūra, K. Fatima burtininkė. 1929
4,3	—	—	Bičiūnas, V. Paskendę milijonai. 1928
4,2	—	—	Pietaris, V. Algimantas. 1929
4,0	—	—	Venclauskas, M. Liaudies pasakos eilėmis. 1931
3,8	—	—	Basanavičius, J. Lietuvių pasakos įvairios. I d. 1928
3,8	5,9	2,9	Puida, K. Geležinis vilkas. 1927
3,4	5,3	0,7	Grušas, J. Ponia Bertulienė. 1928

Nelietuvių autorių:

11,0	8,8	10,8	Reid, M. Raitelis be galvos. 1928
10,1	11,7	3,0	Mniszek, H. Raupsuotoji. 1930
10,0	8,8	14,6	Burroughs, E. Tarzanas. 1924—1927
9,2	7,1	3,0	Menroé, K. Baltieji Meksikos užkariautojai. 1928
8,7	—	—	D'Egremon, P. Motinos tragedija. 1930
8,6	8,3	1,5	Melville, W. Gladijatoriai. 1929
8,3	9,3	10,0	McCulley, J. Ženklilas Zorro. 1929
7,9	3,9	—	Wallace, E. Raudonasis ratas. 1930
7,7	4,1	—	Grey, Z. Pasienio legijonas. 1930
7,6	1,7	1,0	Butleris, V. Už ką? 1930
7,4	6,1	—	May, K. Sidabro ežero turtai. 1930—31
7,3	9,3	6,0	Puškinas, A. Kapitono duktė. 1929
7,1	—	—	Benoit, P. Aurora. 1931
6,8	10,5	—	Dumas, A. Dama su kamelijomis. 1930
6,3	—	4,7	Reid, M. Šauliai Meksikoje. 1923
6,3	—	—	Bédier, Ch. Tristanas ir Izolda. 1931
6,3	—	—	Wallace, E. Vikruolis. 1931
6,2	—	—	Haggard, R. Rytų perlai. 1931
6,1	7,7	2,9	Dupont, M. Užčiauptos lūpos. 1929
6,1	6,8	—	Mniszek, H. Ordinatas Micharauškas 1929
6,0	5,3	5,5	Bridge, W. Žmogus iš niekur. 1929
6,0	—	4,4	Reid, M. Skalpu medžiotojai. 1923
5,9	—	9,6	Cullom, R. Velnio liūnas. 1929
5,8	4,2	1,8	Doyle, A. C. Ratas trikampyje. 1929
5,8	4,0	5,6	Balucki, M. Baltasis vergas. 1928
5,7	3,6	15,8	Verne, J. Kapitono Grant'o vaikai. 1929
5,5	—	—	Defoe, Robinsono gyvenimas. 1925
5,5	4,3	—	Reid, M. Kalnas atsiskyrėlis. 1930
5,4	3,9	11,3	Dumas, A. Trys muškietininkai. 1929
5,3	5,8	—	Reid, M. Aukso apynankė. 1930

5,3	—	7,3	Grey, Z. Vienišas vilkas. 1929
5,2	—	16,1	Gallet, L. Cirano de Beržerako nuotykių. 1929
5,1	—	3,2	Benoit, P. Atlantida. 1928
5,0	4,5	3,9	London, J. Jūros vilkas. 1930
4,9	—	—	Tur, E. Pompėjos galas. 1922
4,9	—	—	Amicis, E. Širdis. 1927
4,9	3,7	10,0	May, K. Per dykumą. 1929
4,6	—	—	Sachetti, C. Šešėlių žmonės. 1929
4,5	3,4	—	Swift, J. Gulihero kelionės. 1924

Idomu pažymėti, kad lietuvių autorių tarpe visai neminima J. Piliponio pavardė. Dar užpernai jis buvo labai garsus, o jo knygas griežte griežte skaitytojai. Dabar Piliponis užmirštas.

Iš nelietuvių autorių pirmoje vietoje stovi M. Reid'o „Raitelis be galvos“ (1931 m. ši knyga buvo 8-je vietoje). 1931 m. pirmoje vietoje buvusi nelietuvių autoriaus knyga, būtent, A. Dumo „Grapas „Montekristas““ taip pat nepakliuvo į sąrašą: vis rečiau reikalaujama.

Pasikeitė ir mėgiamiausieji mūsų kareivių rašytojai. Su skaitė atskirų autorių daugiau skaitomas (nemažiau 8 reikalavimų per metus) knygas ir padalinę tą skaičių į 20 (tiek yra suteikusių žinių bibliotekų), nustatysime šiuos rašytojus: Tai bus:

Lietuviai.

Vieta	1932 m.		1931 m.	
	Reikalavimų	Autoriai	Reikalavimų	Autoriai
I	19,4	Inčiūra, K.	19,3	Piliponis, J.
II	10,7	Basanavičius, J. dr.	11,9	Inčiūra, K. *)
III	9,0	Vaidilutė (Pleiryte - Puidienė, O.)	9,1	Pivoša
IV	8,4	Varguolis (Andriukaitis V.)	7,6	Žemaitė (Žymantienė, J.)
V	8,2	Vienuolis (Žukauskas)	7,5	Vaidilutė (Pleiryte - Puidienė, O.)
VI	7,7	Jakštas (Dambrauskas, A. pral.)	7,0	Rūtėlionienė, P.
VII	7,1	Švaistas (Balčiūnas, J. mjr.)	6,9	Vydūnas (Storost, V.)
VIII	7,0	Pivoša (Gricius, A.)	6,5	Gira, L.
IX	7,0	Gira, L.	6,4	Mackevičius, R.
X	6,9	Urbonas, S. (Urbonavičius, S. j. ltn.)	6,1	Puida, K.

Nelietuviai

Vieta	1932 m.		1931 m.	
	Reikalavimų	Autoriai	Reikalavimų	Autoriai
I	43,4	Reid, M.	86,2	Dumas, A.
II	25,7	Wallace, E.	44,2	Reid, M.
III	17,3	London, J.	30,1	Mniszek, H.
IV	16,4	Dumas, A.	30,0	Wallace, E.
V	16,2	Mniszek, H.	29,8	London, J.
VI	13,1	Grey, Z.	27,5	Sienkiewicz, H.
VII	13,1	Verne, J.	19,4	May, K.
VIII	12,3	May, K.	17,4	Burroughs, E.
IX	12,2	Benoit, P.	15,3	Vernė, J.
X	11,7	Butleris, K.	14,3	Hugo, V.
XI	10,8	Puškin, A.	12,6	Puškin, A.
XII	10,6	Haggard, R.	10,5	Grey, Z.
XIII	10,1	Sienkiewicz, H.	10,2	Beecher-Stowe, H.
XIV	10,0	Burroughs, E.	9,5	Richthoffen, M.
XV	9,2	Menroe, K.	9,4	McCulley, J.

*) Prieš K. Inčiūra stovėjo kitas rašytojas — V. Butleris, mūsų pilietis ir dimis. karininkas. Tačiau jis rašo rusiškai, jo 3 veikalai yra išversti į lietuvių kalbą. Taigi V. Butlerį priskaitom prie nelietuvių rašytojų.

Feljetonas.

Mažas nesusipratimas

Vos Kerėplų kaimo Juozas Žnyplė pateko į kariuomenę, savo sėrmėgą pakeitė karišku munduru ir pasigardžiuodamas sukirto pirmus kareiviškus pietus, tuoj jam į rankas pateko „Kario“ 19 nr.

Atvertė pirmą puslapį ir mato: dvi fotografijos, kažin kokio Vyteniečio linkėjimai savo broliams, kurių, kaip perskaitęs pamatė, jis daug turi; dešinėj pusėj eilėraštis, kuriame kažin koks poetas rašo, kad trenkę visi „urmu“ į šalį akėčias ir plieno dalgius, nebraidysime rugienų, o gyvensime plačiose aikštėse.

Atvertė antrą puslapį ir skaito, kur didelėmis raidėmis parašyta: „Ar supranti, ko tu čia dabar atvykai?“. Nusispiovė Žnyplė į šalį. „Po velnių, ot tai ir klausimas“, pamanė sau: „imsi dabar čia ir nežinosi ko į kariuomenę atsitrenkei!“. Skaito. Perskaito vieną puslapį, žiūri, dar apie tą patį rašo ir kitame. Skaito ir tą. „Na, bet kas čia?“ — šūktelėjo Žnyplė, pamatęs skaičius: „bene dešimts Dievo įsakymų?“. Ir įknibo įsakymus skaityti. Perskaitė pirmą, antrą ir suprato, kad čia ne Dievo, o karių įsakymai, be kurių negalima kareiviui būti.

Taip pro akis praslenka: ketvirtas, penktas, šeštas įsakymas, tik septyntam stop ir nė iš vietos. Žnyplė šeštą kartą mikčiodamas skaito: „Nieko nėra sunkaus, viskas padaryti yra be galo lengva tam, kuris gerbia pats save!“. Skaito ir netiki: „... viskas lengva... kuris gerbia pats save...“. Žnyplei, lyg būtų į smegenis įsikraustę šimtas velnių, neaišku ir tiek, — bet paskui, matyt, kažin ką sugalvojęs taip plėšė šalia sėdinčiam draugui į nugarą, kad tas pašokęs nudrėbė tokį veidą, jog Žnyplei visi pragariai iš proto išsikraustė, susivaldęs, įbruko karštakraujui draugui į

Anglai ir amerikiečiai pernai laimėjo I, II, III, VI, XII, XIV ir XV vietas (1931 metais turėjo II, IV, V, VIII, XII, XIII ir XV); prancūzai — IV, VII ir IX vietas (buvo I, IX ir X), lenkai — V ir XIII vietas (turėjo III ir VI), vokiečiai — VIII vietą (turėjo VII ir XIV), pagaliau, rusiškai rašę autoriai gavo X ir XI vietas (1931 m. turėjo vieną XI vietą).

Kimta mėgiamosios knygos, iškilai ir nusmunka kareivių bibliotekose įvairūs rašytojai. Kimta ir atskirų tautų rašytojų santykis. Per paskutiniuosius 3 metus tas santykis šitaip atrodė:

Vieta	1932 m.		1931 m.		1930 m.	
	%	Rašytojai	%	Rašytojai	%	Rašytojai
I	28,3	Lietuviai	33,3	Anglai*)	33,2	Anglai*)
II	25,5	Anglai*)	25,1	Prancūzai	24,0	Lietuviai
III	14,7	Prancūzai	18,4	Lietuviai	20,5	Prancūzai
IV	9,7	Lenkai	11,0	Lenkai	8,5	Lenkai
V	9,1	Vokiečiai	7,1	Vokiečiai	6,0	Vokiečiai
VI	7,2	Rusai	4,0	Rusai	5,9	Rusai
VII	5,5	Kiti	1,1	Kiti	1,9	Kiti
	100,0		100,0		100,0	

Pareikšti pr. m. „Kario“ 19 nr. ir atskirame atsišaukime skaitytojams pageidavimai ir linkėjimai išsipildė. Mūsų lietuvių rašytojai pr. 1932 metų „tarptautinėse rašytojų rungtyne“ laimėjo pirmą kartą pirmąją vietą!

Šioje garbingoje vietoje jie ir turi pasilikti visada.

A. R-as

*) ir amerikiečiai

rankas „Kari“ ir, pirštu parodęs, liepė skaityti... Matytumėt koki įspūdį tie 15-ka žodžių padarė Žnyplės draugui: klekt — atsisėdo ir, kaip žuvis be oro, plačiai žandus atidarinėdamas kažin ką gaudė. Žnyplė išsigando. „Po šimts, ims dar ir numirs“, — galvoja: „šauksiu pagalbos“. Ir paleido savo pagarbos vertą gerklę, rodos, visos kareivinės griūtų, ar ji pati kas kartą.

Atlėkė išsišiepęs grandinis su viršila, subėgo ir dar daugiau, ir klausia, kas atsitiko! Žnyplė tik ranka parodė į kedę gulintį be žado draugą, ir čiupęs „Kari“ išsmuko pro duris lauk.

Išbėgęs atsisėdo pavėsyje ant suoliuko ir pradėjo filosofuoti, dėl kurių priežasčių draugas, perskaitęs tą sakinį, lyg mėšlungio tampomas, klektelėjo į kedę... Bet filosofuoti nesisekė, tad vėl įsigilino į tą nelemtą sakinį. „Save gerbiu, nėra nė kalbos“, — galvoja: „ot kitą gerbt, tai kita kalba, bet pati save...“. Trumpas, bet aiškus Žnyplės juokas. „Vadinasi, jeigu dabar save gerbiu, tai turi man viskas būti lengva!“ Ir čiupo šalia gulintį keturpūdį rąstą, bet... nė iš vietos. „Apgaudinėja!“ — dingtelėjo Žnyplei į galvą. „Sakė bus viskas lengva, o čia štai nepakeliu „menko“ rąsto.“

Tuo tarpu iš kazemato išsinešdino ir atgaivintas draugužis. Žnyplė tuoj puolė prie jo ir:

— Na, Raulai, kas tau buvo?

Raulas tik pakraipė galva ir atsisėdęs iš lėto tarė:

— Žinai, Žnyple, „Kary“ teisybę sako!..

Bet negavo baigti. Žnyplė nuo suolelio, kaip nuo adatų pagalvio, pašokęs riktelėjo:

— Melas... melas... apgavikai!!

— Kas melas?... Kas apgavikai?..

— Na ten „Kary“, kur rašo!

— Kodėl?

— Štai rašo, jei save gerbiu, o aš save gerbiu, kaip pati „jo majestotą“ pulko virėją, be kurio nebūtų kariuomenės, tai viskas man lengva bus. Bet ar aš iškeliau šį rąstą? Lengva į laikraštį parašyt, bet tikrenybėj...

— Tylėk, Žnyple, — ramino Raulas: — tas sakinyš nieko bendro neturi su kilnojimais, nes jame perkelta prasmė...

— Perkelta?... prasmė... — net kaktą suraukė Žnyplė.

— O aš maniau, kad savimi pasitikėdamas galėsiu būti sunkumų kilnojimo čempionas!

— Žinai ką, Žnyple, — tarė Raulas: — nuo šandien mudu ypatingai pradėsime save ir savo karišką vardą gerbti!

— Na, jau gerai. Bet sakyk, kodėl tu perskaitęs kritai į kedę?

Raulas nusijuokė.

— Matai, aš supratau, kodėl manęs kiti negerbė, nes ligi šiol ir aš savęs negerbiau. Na, bet dabar, nors aš ir jaunas kareivis, bet „Kario“ pamokytas prasimušiu į pirmas eiles!

— Ir aš!

— Ir tu!

Ir nutarę, kad „Kario“ 19 numeris būtinas kiekvienam jaunam kareiviui, su ypatinga pagarba nunešė jį į Žnyplės „turtų dėžę“ ir padėjo, kad kartas nuo karto galėtų genialųjį sakinį perskaityti.

V. Miliūnas.

Žmonių švietėjo mirties sukaktis

Š. m. gegužės 8 d. sukako 25 metai, kai Panemunėly (Rokiškio ap.) mirė ir ten palaidotas didelis žmonių švietėjas kan. **Jonas Katelė**.

Gerai žinome, koks prieš 25 metus buvo švietimas mūsų krašte. Retai, kur buvo mokykla, bet ir toji buvo rusiška. Mamytės iš maldaknygių prie ratelių kartais pramokydavo savo vaikučius iš knygų melstis, bet apie rašymą nė kal-

Kan. J. Katelė

bos nebūdavo. Mokančio rašyti tekdavo „su žiburiu“ ieškoti. Bet visai kitaip buvo Panemunėly, kur kan. J. Katelė klebonavo 36 metus. Ten retai užtiksi suaugusį žmogų, kuris nemokėtų skaityti, rašyti, aritmetikos ir kt. dalykų. Tai vis buvo kan. J. Katelės nuopelnai.

Jis žmonių švietimui buvo paaukojęs visą savo atliekamą laiką ir jėgas; iš savo lėšų pirkdavo žmonėms rašomą medžiagą, popierių ir įvairiais būdais ragino žmones, ypač jaunimą, mokytis. Pats mokė ir buvo susiradęs sau padėjėjų mokyti savo parapijiečius. Mokė ne tik skaityti, rašyti, aritmetikos, bet taip pat ir geografijos, istorijos. Per pamokslus, išpažintį, kalbėdamas, kur tik susitikdavo su žmonėmis, apskritai, visur ir kiekvienai progai pasitaikius, klausinėdavo ar moka skaityti, rašyti, ragindavo mokytis, nesimokančius bardavo, gėdindavo ir t. t. Kol neišmokdavo skaityti rašyti, nepriimdavo prie pirmos komunijos. Pats važinėdavo po kaimus ir, surinkęs aplink save jaunimą, mokydavo. Duodavo jiems įvairių knygų skaityti. Visa parapija buvo pamėgusi mokslą. Ir laukuose mokydavosi skaityti. Pagaliau šis jo darbas buvo pradėjęs plėstis ir už Panemunėlio parapijos sienų.

Nors turėjo padėjėjų, bet ir priešų nemaža. Kai kurie trukdė jo darbą, o rusų valdžia persekiojo. 26 metus išbuvo jis ypatingoj rusų valdžios priežiūroj,

Plieno žodžiai

Aš žinau — paliksiu namą
ir tavę, mama sena,
kai ardys patrankos žemę,
siaus ugninga dargana.
Tik neverk! tada, motuše,
neraudoki tu manęs,
jei audroje kartais lūšiu..
broliam saulė patekės!

Ten per dienas žlega pančiai,
tyli pančiuose daina —
broliai laisvės naktį kenčia,
kenčia sostinė sena.
Jei skausmų daina užkalta,
kraštą gaubia liūdesys —
teprabyla plienas šaltas —
te dangus gaisru nušvis!

Mesim gilia vagą vertę —
ginklais kraštas suskambės —
teks dar, broliai, teks dar karta
vyti priešą iš šalies.
Teks prabilti plieno žodžiais —
jungą tempti jau gana!
Alsuos girios, laukai, sodžiai
dinamito dargana.

Mes ne 100, ir ne pulkas —
visas kraštas nužygiuos,
nors tirščiausias plieno kulku
lietus lytų paneriuos.
Nors ir brolio ten ne vieno
baltas kryžius kapą puoš —
mes atpirksim saulę plienu —
laisvę broliams paneriuos!

Jonas Rūstulis

dažnai krėsdavo jį, mubausdavo, bet jis nepaisė ir toliau dirbo didelį liaudies švietimo darbą.

Turėdamas 76 metus amžiaus mirė. Ir gulėdamas mirties patale nenustojo rūpintis žmonių švietimu. Klausinėdavo savo padėjėjų, kaip sekasi mokslas, ir juos ragindavo dirbti.

Kan. Katelė ne tik mokė, bet ir lietuviškus spektaklius rengė. Jo klebonija buvo priimama kaimo jaunimui ne tik mokytis, bet ir kultūriškai pasilinksminėti. Mokė jaunimą gražių naujų lietuviškų dainų. Apskritai, įvairiais būdais žmonės švietė ir kultūrino.

Kadangi tais laikais lietuviui mokslas ir kultūra buvo labai sunkiai priimami, tik kryžiaus ir erškėčių keliais, ir tos srities darbininkus ant pirštų buvo galima suskaityti, todėl Katelės darbai mūsų švietimui yra dideli ir neužmirštami.

Kan. Katelė gimęs 1831 m. Suvainių km., Kupiškio val. Baigęs Varnių kunigų seminariją, 1856 m. buvo išventintas į kunigus. Po 1863 m. sukilimo ką tik nebuvo išstremtas iš Lietuvos — vos pasisekė išsisukti. Kamendoriavo Južintuose, Dusetose, Zarasuose, kol 1872 m. buvo atkeltas į Panemunėlio klebonu. Svaiginamų gėrimų ir kortų nemėgdavęs. Su visais mokėjo gražiai sugyventi. Vienintelis buvo jo noras ir siekimas — kad neliktų nė vieno bemokslio.

Btk.

Lyg kariai atrodom

Debesėlis ten palaidas,
Slama žali uošiai,
Kojų dūžiai — vienas aidas
Ir daina veiduose.

Mes — gyvenimo keleiviai,
Mes — žolynai sodo,
Nors vadinamės moksleiviais —
Lyg kariai atrodom.

Upės nuklega, nuūžia,
Braido balą antys,
Mes su šautuvu — draugužiu
Mokomės gyventi.

Kloniai iš gėlių nupinti,
Kloniuos žydi gėlės,
Mokomės tėvynę ginti,
Laisvę tėviškėlės.

Mūsų širdys laisve plaka —
Lyg kariai mes einam,
Tiek gėlių ant mūsų tako,
Lūpos žydi daina.

Jon. Docius

Pavasaris kaime

Atsarginis Vytas Kiškis
Raiko žemę juoda, —
Kai ruduo ateis nuo miško,
Bus pilni aruodat.

Ką kariuomenėj išmoko
Praktikoj pribailko —
Nudainuoja juodu špoku,
Juoda žemę raiko.

Jo sodyba sutvarkyta
Taip gražiai atrodo,
Kai saulutė ankstų rytą
Kyla iš už sodo.

Sesės margajį darželį
Jis gražiai aptvėrė, —
Žalios rūtos, mėtos želia,
Panaviļjos žėri.

Šalia sodo, pakelėje
Žolės pasistiepe —
Nusodino čia alėją
Topolių ir liepų.

Laisvu laiku čia taip gera
Vakara ir rytą,
Paskaityt „Trimitą“, „Kari“,
Knygas paskaityti.

Daug bernų šaulių eilėse,
Tarpe jų ir Vytas;
Klauso gluosniui pakelėse,
Žengiant jiems iš ryto.

Vienu žodžiu, Vyto kaime
Visi vyrai kruta,
Vis labiau, kažkaip, savaimė
Domisi „Sporūta“.

Jon. Docius

PRIIMTI NAUJI „RAMOVĖS“ ISTATAI

Gegužės mėn. 19 d. buvo studentų ats. karininkų korp. „Ramovės“ susirinkimas naujiems įstatams svarstyti. Ramovės pirm. stud. Stankūnas, atidavęs susirinkimą, patiekė naujosios valdybos paruoštus įstatus susirinkimui priimti. Pagal naujai priimtus įstatus „Ramovė“ vadinsis „Studentų Atsargos Karininkų korporacija „Ramovė“.

Korporacijos įstatuose priimtas ir korporacijos šūkis: „Mokslas ir pajėga — tautos ateitis“.

Korporacija įstatuose užsibrėžia siekti savo narių kariškų žinių gilinimo ir specializavimo. Tuo tikslu ruoš kariško turinio paskaitas ir pratybas. Rūpinsis savo narių savišalpa ir bendra ekonomine būkle.

Patį korporaciją, kaip ir įstatuose užsibrėžia, bus tautiška, gins ir stiprins tautiškas idėjas Vyt. Didž. Universitete. Tuo tikslu susieis su kitom korporacijom į sąjungą, kaip lygus su lygiu, ir kaip ir kitose korporacijose, ir korp. „Ramovė“ negalės dalyvaut kitų korporacijų korporantai.

Korporacijos valdyba (iš 5 asmenų), revizijos komisija ir garbės teismas bus renkami vieniems studijų metams, studijų metų pradžioje.

Į korporaciją naujais nariais galės įstoti visi lietuviai studentai ir laisvi klausytojai atsargos karininkai, pristatę trijų „Ramovės“ tikrųjų narių rekomendacijas. Nauji nariai 6 mėnesius bus jaunaisiais nariais, o po to galės būti priimti tikraisiais. Šie įstatai pradės veikti juos Vyt. Didž. Universiteto senatui patvirtinus.

Dovinietas.

JAUNESNIEJI PAVYDI VYRESNIESIEMS

Šiomet Zarasų valdž. aukšt. komerc. mokykloj kariško parengimo pamokos eina pilnu tempu. Neseniai buvo kovos šoviniams šaudymo pratimai. Pasirodo, kad šaudome neblogai. Žemesniųjų klasių moksleiviai mums pavydi, kad mes mokomės. Dažnai tarp ketvirtokų, pretenduojančių į penktokus, girdisi kalbant:

— Ir mes kitais mokslo metais būsimė jau vyrais, nes galėsime mokytis kaip reikia ginti tėvynę!

Mūsų draugas „Karys“ lanko mus punktualiai, stiprindamas moksleivių dvasią ir pagilindamas kariškas žinias. Pirmadienį koridorių ir klasėse pertraukų metu girdėtis vien balsai:

Duok „Kari“, „Kari“ ir t. t. Didžiausiu nekantrumu laukia kiekvienas, kad ateis jo eilė ir galės gauti pasiskaityti „Kari“. Taip pat moksleiviai labai domisi konkursinėmis apsakomis: „Mes greit sugrišim“, „Pulko žiedas“ ir kt. Žodžiu „Kariu“ džiaugiasi ir be galo jį myli visi zarasiškiai moksleiviai.

A. Saigūnas.

RUOŠIAMĖS GINTI TĖVYNĘ

Švėkšna. „Saulės“ gimnazijos mokiniai labai susidomėję kariško paruošimo pamokomis ir „Sporūta“. Dabar atliekame pratimus, mokomės žvalgybos, sargybos, postovio apsaugų ir kitokių įvairių dalykų. Be to, atliekame šaudymus, kurie tiesiog mokinius sužavėjo. Manoma, šiemet, kaip ir pernai, atlikti su šauliais manevrus.

Mokiniai labai susidomėję ir „Sporūta“: turi popietines pamokas, kuriose stiprina kūną ir dvasią. Be to, smarkiai ruošiasi sporto šventei, kuri bus gegužės 25 d. Šiemet manoma pagerinti visus pernai laimėtus rekordus.

Be to, gimnazijoje yra mokinių skaitykla. Tarp daugelio laikraščių čia galima pasiskaityti „Kari“, kurio pareina net 5 egz., „Mūsų žinyną“, „Kariūną“ ir „Trimitą“.

Gandras.

NEGRAŽUS ELGESYS

Raseiniai. Į aukštesniasias klases pareina po vieną „Kario“ numerį. Klasėse yra seniūnai, kurie tvarko „Kario“ skaitymą ir prižiūri, kad visi gautų paskaityti. Tačiau, nežiūrint į tai, atsiranda asmenų, kurie „Kari“ pasiima namo ir paskui, net prašomi, neduoda kitiems. Tuo būdu negauna paskaityti „Kario“ ne tik seniūnai, bet ir kiti mokiniai. Tai yra negražus elgesys ir nekultūringumas. Susipraskime!

Aušrutis.

BUS PRATIMAI UKMERGĖJ

Valdžios gimnazijos kariško paruošimo instruktoriai ruošia teorijos žinių pritaikymui pratimus. Dalyvaus visų mokyklų karišką paruošimą einą mokiniai. Jiems vadovaus daug puskarininkų.

— Vytėnio vandens skautų laivas perdažė savo baidares. Jau bus pradėdami vandens sporto pratimai. Taip pat įsigijo gražų šešiakirklių laivą. Žada prie jo pritaikyti ir būres.

KARIUOMENĖJ TARNAVĖ GERIAUSIAI ŠAUDO

Gegužės 19 d. buvo Pagirio šaulių būrio šaudymo pratimai kovos šoviniams Gudelių kaimo laukuose. 100 metrų atstume daugiausia taškų surinko valdybos pirmininkas mokyt. Smetona. 150 mtr. atstume daugiausia taškų išmūšė šauliai J. Grinius, A. Juodis ir Maskoliūnas. Šaudant 100 mtr. stačiomis geriausiai šaudė J. Grinius. Tarnavę kariuomenėje šauliai bendrai geriaus šaudė už netarnavusius.

K. P—tas.

ŠAULIAI RUOŠIASI Į SAVO DEŠIMTMEČIO ŠVENTĘ

Visame Klaipėdos krašte, kur tik yra koks šaulių būrys, šiomis dienomis eina intensyvus rengimasis didžiojon šaulių šventėn Sekminėms Klaipėdoje. Sekminių pirmą ir antrą dieną Klaipėdoj žada būti pilna svečių, iš visų Lietuvos kampų. Be kelių batalionų Klaipėdos krašto šaulių, nemažiau pilkų brolių atvyks ir iš kitų Lietuvos rinktinių specialiai Klaipėdos krašto šaulių parade dalyvauti.

Gegužės 14 d. apskričių centruose — Klaipėdoj, Šilutėj ir Pagėgiuos — buvo rajoniniai šaulių pratimai šventei pasiruošti. Kaip tik pasitaikė gražus oras. Šauliai ir nepastebėjo, kaip jiems tyram ore besimankštinant rikiuotėj, gimnastikoj ir kitur prabėgo kelios saulėto sekmadienio valandos.

Savo keliu visi krašto chorai gausingai dalyvauja repeticiuose būsimai dainų šventei per Sekmines.

Pak.

NEUŽMIRŠTA ŽUVUSIŲJŲ.

Kėdainiai. Gegužės mėn. 13 d. vietos būrio šauliai Indrėlaitis, Kraujelis, Vl. Ročas ir p-lė Ročinskaitė sutaisė dalį nepriklausomybės kovose žuvusių karių kapų antkapių.

Antkapiai buvo labai apžėlę velėna ir dabar juos sutaisius ir apsodinus gėlėmis, atrodo visai padoriai.

Varpelis.

ATSARGINIAI RUOŠIASI KARO PRATIMAMS

Veliuona (Kauno apskr.). Veliuonos valsčiaus daugelis 1905 metais gimusių atsargos kareivių (ataskaitinių), gavę kvietimus š. m. birželio mėn. 7 d. vykti į kariuomenę vienam mėnesiui karo pratimų, rimtai susirūpino kaip geriau prisiruošus atlikti šias jų laukiamąsias pareigas.

Atsarginiai dirbdinasi savo „kraščianis“ dėžutes; kiti, ypač ūkininkų sūnūs, skuba nudurbti didesnius nesezoninius ūkyje pasitaikančius darbus, kad prasidėję vasaros darbynečių darbai taip smarkiai nespautų pasilikusiu namiškių. Tie atsargos kareiviai, kurie būdami naujokais bijojo stoti į kariuomenę — karo pratimų laukia su džiaugsmu.

— Mes tuomet nieko nežinojome apie mūsų kariuomenę, todėl ir karo tarnybos vergėme. Bet tarnaudami kariuomenėj įsitikinome, jog tarnauti savo kariuomenėj jaunuoliui yra maloniausias dalykas. Tas ne vyras, kas kariuomenėj netarnavo.

— Dabar, nors reiktų ir dar kartą kariuomenėj tarnauti, mielai noru važiuotume! — sako jie.

Atsargos kareiviai — šauliai, kurių nemaža yra Veliuonos šaulių būry, į karo pratimus tikrai kariškai ruošiasi: kartoja statutus (ypač lauko tarnybos), atlieka įvairius veiksmus su šautuvu, greitosiomis susikale įrankius gimnastikuojasi ir, bendrai, stengiasi pakartoti visą tai, ką kariuomenėj tarnaudami buvo išmoke.

Šiuo metu atsarginių neišgirsi daugiau apie nieką kalbant, kaip tik apie besitartinančius karo pratimus.

Bendrai, atsarginių, pašauktų karo pratimams, nuotaika labai pakilusi. Susirinke būreliais po keletą, eidami mėgina į taktą dainuoti kariškas daineles, kurių buvo išmoke tarnaudami kariuomenėj. Tik ūkininkai šiek tiek susirūpinę, nes daugelis vasaros darbynečiui neteks brangaus darbininko.

Korespondentas.

GILJOTINA buvo išrasta prieš pat didžiąją Prancūzų revoliuciją (1789 met.). Ją išrado vienas prancūzas dr. Juozapas Ignacas Guillotin. Pradžioj giljotina buvo vartojama tik įvairios rūšies gyvuliams žudyti, o paskui ją buvo pradėta žudyti ir žmonės. Po to ji statyta išsiplatino — kiekvienas didesnis miestelis ją įsigijo. Giljotina ypačingai daug pražudė žmonių did. revoliucijos metu. Nors tada jų buvo ir daug pristatyta, tačiau nebespėjo visų pasmerktųjų nukirsti. Šiandien giljotina dar kai kur praktikuojama.

KARIUOMENĖS GYVENIMAS

GEGUŽĖS 19 D. — MINDAUGENŲ DIENA

Mindaugėnai, norėdami prisiminti praeities garbingus žygius, pagerbti žuvusius dėl tėvynės savo pirmtakūnus, kasmet švenčia gegužės 19 savo šventę.

Šiomet jau buvo 14 pulko šventė. Nors metuose įvairių švenčių daug yra, bet ši šventė mums, mindaugėnams, brangiausia. Iš pat ryto kareivinės tautiškėmis vėliavomis papuošiamos. Visur šventadieniška nuotaika.

10 val. pulko aikštėje atlaikytos iškilmingos pamaldos. Pamokslu metu visi prisiekėme įvairiausiais būdais kovoti prieš grobuoniškus priešus už danomas skriaudas ir neteisybes pavergtiems broliams vilniečiams. Vėliau paradas. Pulko vadas pasveikino visus šventės proga ir pasakė atitinkamą kalbą. Po himno už Tautos Vadą ir visą vyriausybę galingai nuaidėjo mindaugietiškas valio.

P. Dilka.

RAJONO DARBAI

4-oro eskadrilei persikėlus į Šiaulius gyventi, rajone buvo netvarka. Praėjusiais metais buvo griebtasi greitai sutvarkyti rajoną, nors paviršutiniškai, bet vis dėlto nebuvo darbas baigtas. Šiomet iš pat pavasario pradėta tvarkyti. Dabar prieš pat kareivinės sukaistas puikus gėlynas. Aplink ir per viso gėlyno vidurį praveisti takeliai ir apsodinti akacijomis, klevukais bei beržiukais. Praslinkus keletai metų, čia bus lyg parkas, o ne gėlynas.

Audry sūnus.

MEDELIAMS IŠSPROGUS

2 pėst. D. L. K. Algirdo pulkas šiais metais pagražino savo rajoną: prieš pulko štabą ir antrąjį batalioną padarytos dvi gražios kliombos. Anksčiau tose vietose net žolė neaugo, todėl algirdėnai turėjo privežti juodžemio, įtaisė iš jo ištisus darželius, prisodino gėlių ir aptvėrė žemute tvorele. Tarp lysvėlių ir kliombų padaryti takeliai ir gražiai smėlio išbarsyti. Visą darbą atliko patys kareiviai daržininko vadovaujami.

Gražiai sužėlė jaunosios gyvatvorės. Jos, abipus kelio išsitiesusios, lydi praeinantį nuo pulko vartų iki štabo. Toliau gyvatvorė, tartum rodydama iš kur ji kilus, nuo štabo lygia eile tiesiasi prieš mokomos kuopos kareivinės frontą. Šios kuopos vadas kap. Berentas savo ranka, kareivių padedamas, kasmet didina jų skaičių ir rūpestingai ištisus metus prižiūri. Jauniausioji gyvatvorė ir medeliai prieš mokomą kuopą ypatingai globojami. Jie, kad kas jų neužkliudytų ar neperžengtų, apsaugoti dviem eilėm baltų kuolelių nuo kurių, lyg telefono laidininkai, tiesias vielos. Juos, paskirti tam reikalui vyrai, sausam orui esant, laisto. Šiais metais, kaip ir kasmet, padidėjo medelių skaičius. Be to, viršilos Zamžicko dukrelės, mažytės mergaitės, rūpesniu pasodintos lygiai mažytės septy-

nios eglaitės. Jas ji pati gavusi mokyklos medžių sodinimo dienoje, kad pagražintų kareivinių rajoną.

Nuo kai kurio laiko labai pagyvėjo mūsų rajono judėjimas. Ypatingai darbštūs ir energingi pasirodė jaunieji kareiviai. Nuo ryto iki vakaro jie ištvermingai matuoja skersai ir išilgai pulko rajoną ir neliūsta, kad jiems, jau dvidešimt metų vaikščiojantiems, prikiša būk jie nemoka net vieno žingsnio teisingai žengti. Bet jie už panašias pastabas neužsigauna ir nenustoja ūpo, atvirkščiai, traukdami sutartines ir šluostydami nuo kaktos prakaitą, jie žada netrukus gražiau už senus kareivius vaikščioti.

Neseniai pabaigtas statyti antras lauko gimnastikos įrankių komplektas.

V—čius.

REIKETŲ AKTYVUMO.

4 p. L. K. Mindaugo pulke tarp visko taip sutartinai tvarkomo ir vedamo, bibliotekos reikalas paskiausiai kiek užsnūdo. Kariai labai myli spaudą, mėgsta skaityti knygas, tuo tarpu pulko bibliotekoj nuo viduržemio nebeduodamos skaityti knygų. Žadėta biblioteka sutvarkyti, tuo tarpu slenka mėnesiai, o knygų spintos ilysi. Tikime, kad ši mūsų pastaba bus paimta dėmesin ir mes, mindaugiečiai, gausime atliekamui laikui pasiskaityti knygų.

— Gal kad aplink tokie gražūs parkai, ar kas panašaus, kad mindaugiečiai tiesiog kolektyviai pamilo meną. Kai tik nedarbo metu prasiveria kareivinių langai, tuoj į rajoną ima veržtis sutartinės skudučių švilpinės, kanklių lietuviška rauda, vienur, tai kitur išbėga liuliuojanti patefono tonai. Lyg būtų kokiam meno mieste, lyg muzikos tonų širdy.

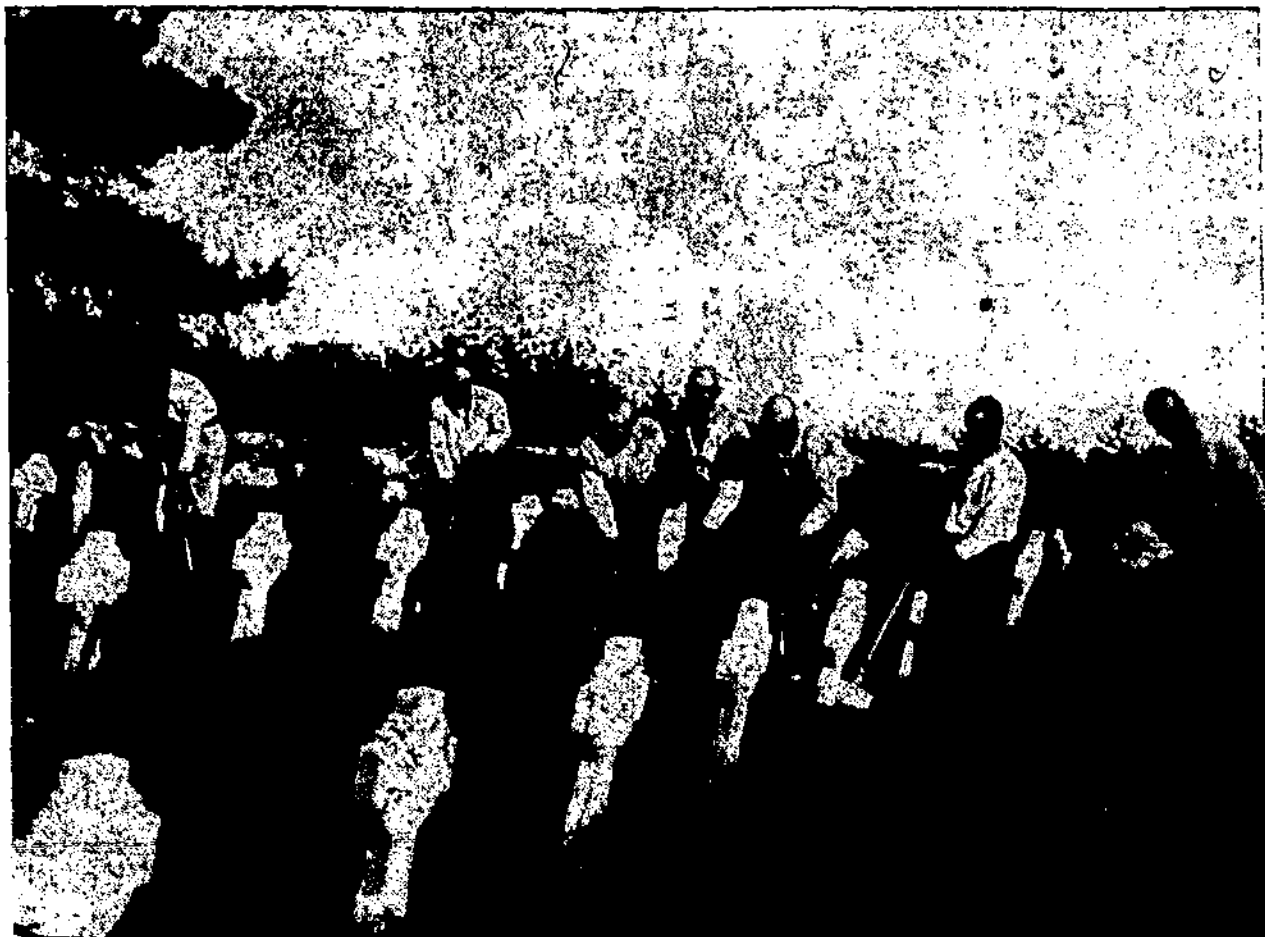
J. Girenis.

Teismo kronika

— 1932 m. balandžio 26 d. pas Kauno m. gyventoją Jankūną atvyko nepažįstamas žmogus su laišku, kuriame Jankūnas buvo prašomas šnipinėti Lenkijos naudai. Tuo tikslu jis buvo kviečiamas prie administracijos linijos pasimatyti su lenkų žvalgybos agentais ir susitarti su jais dėl teikiamų žinių bei dėl atlyginimo. Jankūnas, turėdamas tokį pasiūlymą, nė kiek nesvyruodamas atėjo į kriminalinę policiją ir išpasakojo jai visas šios istorijos smulkmenas. Kriminalinės policijos patartas, jis siunčia lenkams teigiamą atsakymą ir laukia iš jų pasiuntinio su laišku. Po dviejų savaičių nepažįstamasis vėl atnešė Jankūnui laišką, kuriame jis pakartotinai buvo kviečiamas prie administracijos linijos. Lenkams atsakyta panašiai, kaip ir pirmą kartą. Pagaliau, š. m. sausio 12 d. nepažįstamasis atvyko trečią kartą pas Jankūną, bet neradęs namuose, grįžo į geležinkelio stotį, kur ir buvo policijos su laikytas. Kvočiant pasisakė, jog jis esąs žaslių miestelio gyventojas Daunoravičius Stasys. Teismas balandžio 20 d., išžiūrėjęs jo bylą, rado jį kaltu pasikėsinus šnipinėti ir nubaudė 3 metais sunkaus kalėjimo su teisių atėmimu.

— Aviacijos vyr. pusk. Atkočaitis Kleopas, nuėjęs pas Ž. Freidos krautuvininką Kavalčiuką, prašė jį duoti jam prekių bargan. Kadangi v. p. Atkočaičio krautuvininkas nepažino, tai prekių bargan nedavė. Tada v. pusk. Atkočaitis pasiūlė garantiją ligi mėnesio galo, o tada jau už prekes mokėsi pinigais. Su šitokia sąlyga krautuvininkas sutiko ir priėmė leit. Bikniaus pasirašytą garantiją 50 litų sumos. V. p. Atkočaitis, išėmęs prekių ligi tos sumos, daugiau jau krautuvėje nebesirodė. Krautuvininkas, nesulaukdamas nei pirkėjo, nei pinigų, šią garantiją nusiuntė aviacijos viršininkui. Čia paaiškėjo, kad garantijoje leit. Bikniaus parašas yra suklastotas. Puskarininkis buvo areštuotas ir kvočiamas prisipažinti, kad panašią garantiją jis yra patiekęs ir „Maisto“ b-vei, nors, tiesą pasakius, jis leit. Bikniaus parašus padirbęs ne iš blogos valios, bet dėl medžiaginių sunkumų. Balandžio 28 d. sprendimu Atkočaitis nubaustas 6 mėnesiais prasto kalėjimo, atėmus jam v. puskarininkio laipsnį ir teisę tarnauti liktiniu kariuomenėje.

— Pereitų metų pabaigoje ir šių pradžioje Jonavos apylinkės gyventojus ėmė bauginti vienas kitas apiplėšimas. Ne-

Ulonai tvarko karių kapus

spėjo atsikvošėti nuo pasikėsimo į banką, kai š. m. sausio 11 d. naktį buvo nužudytas Jonavos m. gyventojas Minesas ir sunkiai sužalota jo žmona Basė. Budri policijos akis greit išžiūrėjo nusikaltimo pėdsakus, o po kelių dienų sučiupo ir pačius nusikaltėlius. Tai buvo Jonavos palaidūnai Pečeliūnas Antanas, Valančius Antanas ir Stankevičius Jonas. Tiesą pasakius, ankstyvesnėse piktadarystėse jie save kaltais neprisipažino, bet užtat smulkmeniškai išpasakojo policijai šį paskutinįjį nakties žygį. Gegužės 3 d. sprendimu teismas paskyrė visiems trims mirties bausmę, bet, kaip nepilnamečiams, šią bausmę pakeitė sunkiuoju kalėjimu ligi gyvos galvos. Dabar, sako, Jonavoje gana ramu.

— 1921 m. kovo 30 d. 1 pėst. pulko eilinis Ramankevičius Balys iš savo dalies pasišalino ir, išvykęs į okupuotą Lietuvą, išgyveno ten ligi 1932 m. lapkričio 26 d. Kadangi jo pabėgimo metu Lietuva su Lenkija dar tebekariavo, tai kariai, pabėgę per karą pas priešą, yra baudžiami mirtimi. Taip tat ir teismas š. m. gegužės 9 d. paskyrė Ramankevičiui mirties bausmę, tačiau atsižvelgęs į jį, kaip į savanorį, į jo sužeidimą kovoj su bolševikais ir į jo liguistumą, pakeitė šią bausmę ligi gyvos galvos sunkiuoju kalėjimu, o paskutinįją dar sumažino ligi 4 metų sunkaus kalėjimo su teisių ir kario vardo atėmimu.

RAITUJŲ KONKŪRAI

Gegužės mėn. 14 d. 4 artilerijos pulko sporto aikštėj kar. sporto draugijos pulko skyrius surengė pulko raitininkų konkūrus, džigituotę ir žaidimus.

Konkūruose, be pulko karininkų ir puskarininkų, dalyvavo ir civiliai (ūkininkaičiai raitininkai) raitininkai su savo arkliais. Šiuose konkūruose turėjo progos, besirengiantieji kavalerijos štabo konkūrams, išbandyti savo žirgus ir pastebėti trūkumus dar lig anų atitaisyti, geriau paruošti savo arklius.

Visiems dalyviams teko nugalėti po 10 įvairių kliūčių į aukštumą bei platumą: karininkams nuo 1,10—1,30 aukštumo ir nuo 1,00—2,00 cm. platumo, puskarininkams nuo 1,00—1,20 aukštumo ir nuo 1,20—1,50 cm. platumo ir civiliams nuo 90—1,10 cm. aukštumo ir nuo 1,00—1,30 cm. platumo.

Distancija 700 metrų, kurią nugalėti turėjo per 2 min.

Karininkų užjojime pirmąją vietą laimėjo jaun. ltn. Janulaitis, jojęs kum. Jūra, viet. veislės, 1 m. 3 sek. ir gavęs 2 taškus. Be to, dar buvo jaunų arklių užjojimas, kurį laimėjo jaun. ltn. Ščepavičius — kum. Lapute per 1 m. 3 sek., trakėnų veislės ir gavęs 4 taškus.

Šiame užjojime dalyvavo 5 raitininkai su 10 arklių.

Puskarininkų užjojime pirmąją vietą laimėjo vyr. psk. Naujokas, jojęs kum. Kulka, viet. veislės, per 1 m. 4 sek. ir gavęs 4 taškus. Čia dalyvavo 4 raitininkai su 6 arkliais.

Civilių (ūkininkų) užjojime pirmąją vietą laimėjo Pavilčius, jojęs kumele Bėta, viet. veislės, per 1 m. 11 sek. ir gavęs 4 taškus. Nors šiame užjojime dalyvavo ir pora kraujo arklių (vienas ardėnų-metisų ir antras trakėnų veislės) vis dėlto laimėjo vietinės veislės kumelė.

Visiems laimėjusiems pirmąsias vietas duota vertingi prizai: taurė, portsigaras, laikrodžiai.

Geriausiai džigitavusiems ir žaidimus ant arklių laimėjusiems kareiviams duota piniginės dovanos po keliolika litų. Čia pat aikštėj prie estrados po konkūrų pulko vadas įteikė laimėjusiems prizus.

Konkūrų žiūrėti susirinko gan daug publikos, ne tik iš miesto, bet ir iš apylinkės. Vis tai buvo matyti atsargos kariai ir šiaip mėgstantieji raitųjų sportą žmonės.

Viso pajamų iš konkūrų surinkta apie 400 litų, nors bi lietai buvo nuo 50 ct. ligi 1 lito. Padengus išlaidas, liko dar per 200 šimtų litų gryno pelno, kuris bus naudojamas dirbamoms baidarkoms.

Benas Jablonskis

ĮSTEIGTAS NAUJAS ŠAULIŲ SPORTO KLUBAS

Gegužės mėn. 18 d. šaulių s-gos štabe buvo VI. Putvinskio šaulių būrio sportininkų susirinkimas, kuris nutarė įsteig-

ti savo sporto klubą. Visiems su tuo sutikus, buvo išrinkta 4 žmonių valdyba. Šitam klubui vardas duotas — „Grandis“. Nutarta gegužės 21 d. dalyvauti lengvosios atletikos rungtynių atidaryme. Iš pradžių daugiau dėmesio bus kreipiama į lengvąją atletiką, bet vėliau bus įsteigta futbolo komanda, sunkiosios atletikos sekcija, teniso mėgėjų sekcija ir kitos.

Kai valdyba pasiskirstys pareigomis ir ji klubą įregistruos kūno kultūros rūmuose, bus oficialus ir iškilmingas atidarymas.

VI. J—kis

FUTBOLO PIRMENYBIŲ RUNGTYNĖS

Lietuvos futbolo pirmenybių pavasario rato rungtynės jau bemaž įpusėjo. Iš viso jau buvo 9 rungtynės — liko dar 12.

Gegužės 20 d. Lietuvos meisteris LFLS, labai silpnai pasirodydamas prieš Kauno Makabi, rungtynes vos baigė lygiomis — 1:1. Pirmas puslaikis 1:0 Makabi naudai. Golus įmušė Blatas (Makabi) ir Valiulis. Po šių rungtynių LFLS pirmenybėse eina pirmoj vietoj su 5 punktais. Makabi turi 2 punktu.

Gegužės 21 d. Klaipėdoj Kauno LGSF žaidė su Spielvereinigungu ir rungtynes pralaimėjo 2:1. Pirmas puslaikis 2:0. Golus įmušė Bukšaitis, Reidys (Spielv.) ir Bužinskas. Dabar Spielv. turi 3 punktus ir LGSF 2.

Tą pačią dieną Šančių šaulių Kovas žaidė Kybartuose prieš šaulių Sveikatą. Rungtynės po labai atkaklios kovos pasibaigė lygiomis — 2:2. Pirmas puslaikis 2:1 Sveikatos naudai. Golus įmušė Baltramonas (pendėlį), Šopys (abu Sveikata), Baliulevičius ir Sabaliauskas (pendelį). Abi komandos dabar turi po 2 punktus.

Gegužės 27 d. pirmenybėms žais ŠŠ Kovas — Makabi ir gegužės 28 d. Klaipėdos KSS—LGSF. Abejos rungtynės bus Kaune. Po to pirmenybių rungtynės iki birželio 15 d. nutraukiamos. Tame laikotarpyje bus Sekininių futbolo turnyras (keturių Kauno LL komandų) ir tarpvalstybinės rungtynės Lietuva — Latvija (birželio 12 d. Rygoje).

DRAUGIŠKOS FUTBOLO RUNGTYNĖS

Gegužės 18 ir 19 d. Kaune viešėjo pirmas š. m. užsienio svečias, Talino futbolo komanda Puhkekodu.

Į Kauną Puhkekodu atvyko po savo žaidimų Latvijoje, kur turėjo trejas rungtynes ir visas pralaimėjo. Rygoje prieš YMCA 1:0 ir Hakoachą 2:1 ir Liepoją prieš Olimpiją net 5:0. Kaune pirmą dieną estai žaidė su LFLS ir rungtynes baigė lygiomis 1:1 (0:0); antrą dieną su ŠŠ Kovu Puhkekodu rungtynes pralaimėjo 2:1 (1:0).

Gegužės 21 d. Latvijos lietuvių sporto organizacija Vytis Kaune žaidė su jaunlietuvių klubu JSO. Svečiai pralaimėjo 5:0.

LENGVOJI ATLETIKA

Gegužės 21 d. kariuomenės stadione buvo lengvosios atletikos sezono atidarymas. Sezono atidaryme varžėsi per 50 įvairių Kauno klubų lengvaatletų. Rezultatai pasiekti neblogi, tačiau naujų Lietuvos rekordų pasiekti niekam nepavyko.

STUD. ATS. KARININKAI SPORTUOJA

Stud. ats. kar. korp. „Ramovė“ į savo veikimo programą įtraukė ir sportą. Gegužės mėn. 18 d. 6 val. 30 min. L. E. F. L. S. stadione buvo pirmas visos „Ramovės“ narių sporto pratimas. Susirinkę stud. ats. karininkai pamėtė diską, ietį, rutulį ir t. t. Po sporto, korporantai, vaikščiodami po aikštę, padainavo keletą kariškų dainelių. Tokių sporto pamokų manoma suruošti ir ateity, ir joms vadovauti bus pakviestas instruktorius.

Atskiri korporacijos nariai rytais jau nuo seniau treniruojausi minėtoj aikštėj sporte ir geresni sportininkai gegužės m. 24 — 25 d. dalyvaus studentų A. S. K. klubo rengiamos studentų sporto šventės programoj. Praėjusios stud. sporto šventės parodė, kad korp. „Ramovė“ turi gerų sportininkų, ypač bėgikų.

Dovinietis.

„KARYS“ PROVINCIOJE

S u d a r g a s. (Šakių apskr.). Į vietos pašto įstaigą pareina apie 15 „Kario“ egz. „Kari“ prenumeruoja: šauliai, atsarginiai, pasienio policininkai ir kaimo jaunuoliai, būsimieji kariai. Nors ir sunku su pinigais, tačiau norintieji išsirašyti suranda tiems reikalingam lėšų. Vieni neperka poperosų, kiti išgeria mažiau degtinės ir reikiamą sumą sudaro be didelio vargo. Tai pavyzdys, kad kaimo jaunuomenė ir atsarginiai tinkamai įvertino spaudą ir pamėgo „Kari“. Ypatingai kaimo jaunimas ima domėtis karišku gyvenimu ir mokslu. „Karys“ įgijo visų simpatijos savo rmtumu, sąmojingumu ir idomumu.

T. M—za.

Futbolo aikštėje

— Gerai, kad ne mudu su tavim čia gavom per nosį.

Feljetonas

Broliams korespondentams ant naudos ir pamokinimo

(parašyta per H. Trakutį)

Tenesirūstina didžiai garbūs spaudos pionieriai korespondentai, idant aš ir jiems žodį kitą tarsiu.

Korespondento kelias (tik ne kelniai ir ne kojų!) ne alyvų šakutėmis klotas. Redaktoriai kaprizų pilni, pašauktųjų daug, o išrinktųjų maža, todėl aš, ilgai tyres gyvenimą, pradedantiems galiu duot nurodymų ir pavyzdžių, kaip rašomos korespondencijos.

Štai keli pavyzdžiai.

„Pavasario darbai

Pulkas atšilo ir balandžio 18 d. pagal vado įsakymą kuopoje prasidėjo pavasaris. Jaunieji kareiviai vidaus statutą jau baigė ir dabar lauke mokosi lauko statutų. Tam tikslui šluoja rajoną (jei korespondentui šluot irgi tenka, galima apie tai ir nerašyti). Šluojama stačiom į priekį ir be atramos, apie 100 metrų distancijose su kliūtimis ir be jų.

Kiekvieną sekmadienį pulke būna šventa, o pietus verda virtuvėje kasdieną virėjas katiluose (būtinai pažymėti!)

Paskui tuos pietus valgo (irgi pažymėti!) visi kartu su pakelta nuotaika ir šakutėmis.

Saudymus jaunieji kareiviai pradeda jau atlikti. Kadangi pro taikinį vietos daugiau todėl pataikint sunku. Neblogai šauda ir griežikai, gatvėse į mergeles.

Šiek tiek pradžiūvus, jaunieji kareiviai atliko žygį. Viskas nusisekė gerai, tik vienam koja nutrynė batą, nes prakiurus kišenei į batą, bežygiuojant, nukrito džiovinto sūrio gabalas“.

N. N.

„Higienos paskaita

Pulko salėj Dr. N. laikė kareiviams paskaitą apie ligas ir nesveikatą. Gerb. prelegentas vaizdžiai lentoje nupaišė kelis vitaminus ir jų reikšmę kopūstuose. Pasirodo, kad net ir nevirti riebalai kūnui šilumos duoda daug daugiau, negu karšta sriuba. Paskaitos metu nemiegojo niekas (gal tik vienas korespondentas. H. T.)“.

N. N.

„Kariško mokslo pamokos

Ši pavasarį mūsų aštuntoji klasė (proga pasisakyti, kad korespondentas jau aštuntokas!) pradėjo rikiuotės pamokas ir manevrus. Visi planuojame naujus puolimus. Pasirodo, kad patranką pakelti, kaip kvadrata, visai negalima, o durtuvą dedamas ant šautuvo.

Vienintelis aštuntokų troškimas tapti jei ne generolais, tai bent pulkininkais, ir gaut pašaudyt iš tikro šautuvo.

„Si vis pacem — para bellum“.

N. N.

„Kariai ir teatras

Scenos mėgėjų trupė vaidino kareiviams komediją „Kuprotas Oželis“. Dėl stokos moterų, Onytės rolę vaidino j. pusk-Birbila, kuri jam labai pavyko, tik ūseliai kyšojo panosėj per grūną. (Šita patariama nerašyti, jei tas Birbila yra tiesioginis viršininkas). Likusią programos dalį baigė pati publika šokiais priitarant dudų orkestrui“.

N. N.

P. S. Prašau už šią korespondenciją siuntinėti „Kari“.

Šie keli korespondencijų pavyzdžiai gali daug kam padėti, norintiems rašyti. Popierius dabar nebrangus, savas iš Petrašiūnų, o redaktorių iš kantrybės išvesti ne taip lengva.

Pagaliau, tokią korespondenciją parašius galima.. ir nesiusti.

H. Trakutis.

Kuopos pažiba.

1. Pulke kožnas žino Špoką — nes tas vyras daug ko moka — jis puikiausias čia gimnastas — sunku kitą tokį rasti! Ar tai turniks ar „kumelė“ — nieks išgąsdint jo negali, kai jis vartos, oras švilpia — jam nebaisios jokios „kilpos“!
2. Kartais Špokas galią turi — kazemate tvarkos žiūri, tada jo griausmingo balso visos kuopos vyrai klauso. Naktį valandos nuobodžios — jis mintim aplanko sodžiu — kad netaip liūdnotka būtų — rašo mylimai laiškutį..
3. Kai šeštadienis ateina, kazematuos skamba daina: gera, linksma, gražus oras, tiktai trūksta čia Barboros. Bet mūsų Špokas žino saiką, mergų mieste nesivaiko — gatvė eina viens, du, trys! — čia ne grybas, bet karys.
4. Sunku bus ir apsakyti, kaip nudžiugo Barborytė, kai nuo Špoko gavo laišką taip malonų, tokį aiškų... Girdi, sese, dūšia mano, gali sveikinti Antaną — daug išmoko, daug ko žino, greit pakelsią į grandinį. „Na, ir baigiu, o be to, „siunčiu tau čia ir foto..“

J. Rūstulis.

MOKYKLOJE

Mokytojas klausia mokinį: — Balsiau, pasakyk man, kur atsидurtume, jeigu pradėtume kasti skylę žemėj per patį jos vidurį?

— Patektum į bepročių namus, ponas mokytojau.

B. V.

ŽMOGUS NE AUTOMOBILIS

Išsipagiriojęs kareivis, daboklėj būdamas, dūmoja:

— Tie atumobiliai turi jėgų, kaip velniai. Įpili jiems litrą benzino, ir neša šimto kilometrų greitumu. O tu žmogus — išsimeti vieną litrą, ir nejauti, kaip daboklėj atsидuri.

Šalčio rekordai.

Istorijoje yra pažymėta daug įdomių faktų apie šaltį. Pavyzdžiui, 834 ir 1234 metais buvo užšalę Adriatikos jūros pakraščiai, o Baltijos jūra ištisai užšalusi buvo net 8 kartus. Iš Klaipėdos, Palangos galima buvo pėsčiam arba arkliais nuvažiuoti į Švediją ar Norvegiją.

Šaltis daug reikšmės turėdavo ir įvairių valstybių karo žygiuose. Kai 1658 m. Baltijos jūra tik iš dalies buvo užšalusi, Skandinavų valdovas Karolis X su 12000 žmonių ir ark-

lių priėjo ledu užšalusį Belto sasiaurį ir puolė Kopenhagą. 1719 m. Švedijos ir Norvegijos kalnuose sušalo 10.000 švedų kareivių. Dar ir dabar Prancūzijoje yra užsilikęs posakis, kad geriausias rusų generolas yra šaltis. Prancūzai dar gerai atsimena, kad tik šalčio dėka rusai nugalėjo milijoninę Napoleono I kariuomenę.

Labai žemą temperatūrą mokslininkai gali gauti dirbtinu būdu. Šioje srityje labai pasižymėjo prof. Kamerling.

An.

Nauji leidiniai

Mes skrisime į Lietuvą! Redagavo P. Jurgėla (Jurgelevičius).

Amerikoje yra išleistas nedidelio formato 8 pusl. leidinėlis, skirtas mūsų lakūnų kelionės propagandai iš Amerikos į Lietuvą. Leidinėlį yra įdėtos žinios apie lakūnų kpt. S. Dariaus ir S. Girėno skridimą į Lietuvą ir nurodymai bei patarimai to skridimo rėmėjui komitetams. Leidinėlį rašo: P. Jurgėla „Paremkime jų žygius“, lakūnai kpt. Darius ir Girėnas „Mes skrisime iš New Yorko į Kauną!“. Kpt. St. Darius „Šis tas apie skridimą ir lėktuvą“ ir kt.: „Kaip suorganizuoti vietos rėmėjų komitetą“, „Kaip rengti Lietuvos aviacijos dieną“, „Vietos parinkimas Lietuvos dienai“, „Fondo globėjų viešas pareiškimas“, „Skraidimo rėmėjai ir jų teisės“ ir t. t. Leidinėlis leidžiamas persispausdinti.

Enrica von Handel - Mazzeti. Broliukas ir sesutė. Vienos miesto romanas. Vertė „trylikos“ grandinė. 269 pusl. Sakalo b-vės leidinys. Kaina 3 lt. Kaunas, 1933 metai.

Enrica von Handel - Mazzeti žinoma kaip viena iš populiariausių šių dienų jaunuomenės rašytoja. Italijos pradžios mokyklose jos parinktieji veikalai naudojami, moksleiviams auklėti, kaip vadovėliai. Tačiau pasirinkimas versti lietuviškai vieną iš silpnųjų veikalų jos „Broliukas ir sesutė“ yra, švelniai tariant, mažas nesusipratimas. Vienos miesto (Austrijos sostinė) sumiesčionėjusios aristokratijos intrigų aprašymas, su tuščios garbės, titulu, karjeros ir turtų troškimu, vargu ar gali būti labai reikiamas ir naudingas mūsų jaunuomenei dvasios penas. Veikalo gerosios pusės, besireiškiančios herojinėje Ritoi, bendroji intrigų juoda, tėra tik mažas gero lašelė, nepajėgias skaitytoją reikiama linkme nuteikti.

Vertimas gana silpnas. Visi prancūziški, angliški ir kiti prašmatnesni Vienos miesto aristokratijos vartojami posakiai vertėjų palikti, kaip originale, ir čia, žinoma, nepasigailėta išnašų (kad skaitytojai paaiškintų). Knyga atspausdinta gražiai: patogus formatas, platūs lankai, korektūros klaidų nedaug.

Ant. Guiris.

Lietuviškoji Enciklopedija II tomas I (XIII) sasiuvinis. Leidėjas „Spaudos Fondas“ 1 — 128 psl.

Šiuo sasiuvinio pradėdamas antras mūsų enciklopedijos tomas. Dar vis tebėra žodžiai su raide „A“. Aiškinami žodžiai nuo „Atskilėlis“ ligi „Augustava“.

„Aušros“ muziejus Šiauliuose

„Aušros“ muziejus Šiauliuose iš tikrųjų yra įsteigtas 1923 m. Ligi 1928 m. pradžios muziejaus gyvavimas buvo silpnas ir nežymus, kol jį perėmė į savo rankas Šiaulių kraštotyros draugija. Ši draugija, perėmusi minimą muziejų, pradėjo jį plėsti ir didinti eksponatų skaičių. Š. kr. dr. 1928 m. perėmė iš apskrities savivaldybės (kurį iki tol globojo muziejų) tik 469 eksponatų. Dabar „Aušros“ muziejus jau turi iki 3.200 eksponatų. Senosios būstinės muziejui buvo per ankštos ir per menkos. Todėl buvo reikalingi nauji namai.

Gegužės 14 d. Šiaulių „Aušros“ muziejus buvo iškilmingai atidarytas naujoje būstinėje Aušros alėjoje. Miesto savivaldybė davė muziejui naujus pastatytos moderniškos pradžios mokyklos antrąjį aukštą. Bet ir ši būstinė, pasirodo, dar per ankšta visiems muziejaus eksponatams sukrauti. Beveik pusė eksponatų gulės muziejaus sandėlyje.

Svarbiausi muziejaus skyriai yra šie: 1) geografijos - etnografijos, 2) istorijos (iškasenos ir senovės dokumentai); 3) liaudies menas, 4) senovinė mūsų spauda, 5) Žemaitijos ir šiaurės Lietuvos tautos veikėjų ir rašytojų galerija ir t. t. Kai kurie skyriai yra labai turtingi, kuriais ir užsienio mokslininkai susidomėjo.

KURSAI BEALKOLINIO VYNO GAMYBAI PLESTI

L. K. Blaivybės Draugija norėdama, kad visi išmokytų namuose pasigaminti bealkolinio vyno, ruošia kiekvienos savaitės trečiadienį 16—17 val. bealkolinio vyno gamybos informacinius kursus. Visi, kurie tuo domisi, prašomi nustatyti laiką, be atskiro susitarimo, užėiti į b-vės „Vaisiai“ dirbtuvę (Liaudies namų kieme), Mapų g-vė 11 nr. Iš provincijos atvykusios ekskursijos priimamos be atskiro susitarimo. Norintieji gauti informaciją kitu metu, prašomi susitarti telefonu 349.

Neišmokėtos premijos

Kiekvienais metais yra išmokamos vadinamosios Nobelio premijos, kurias švedų mokslo akademija skiria mokslo ar meno srity pasisiekusiems asmenims. Nobelio premijos yra nemažos, išmokamos kiekvienais metais ir įvairių mokslo sričių darbininkams. Tačiau ne visi žino, kad yra ir kitos mokslo akademijos, skiriančios premijas, ir net labai didelės, kurios, deja, dar nė kartą nebuvo išmokėtos. Gi neišmokėtos todėl, kad neatsirado žmogaus, kuris būtų atlikęs premijos sąlygas.

Tokios premijos, paprastai, turi idomias savo istorijas. Prieš 50 metų turtinga našlė Guzmanienė paaukavo prancūzų akademijai 100.000 frankų, kurie turi būti išmokėti tam, kas pirmas sutvarkys susisiekimą su kitų planetų gyventojais arba susižinojimą su kitomis planetomis, išskyrus Marsą, kuris, jos nuomone, atrodo gana lengvai pasiekiamas. Pirmasis norėjo laimėti šią premiją prancūzas Charles Gross, poetas ir kartu išradėjas, kurs prieš Edisoną buvo išradęs fonografa, tačiau nemokėjo savo išradimo panaudoti taip, kaip panaudojo Edisonas. Tik todėl jis ir neiškilo. Jis sakosi esąs išradęs toki veidrodį, lenkto pavidalo, kuriuo galima perdavinėti tam tikrus ženklus ar raides, arba geometrines figūras į kitų planetų paviršių. Vadinas, Charles Gross gali siųsti telegramas į kitas planetas ir tuo būdu, nustačius susižinojimą su kitomis planetomis, jis turėjo gauti Guzmanienės premiją, tačiau jos negavo, nes niekas negalėjo patikrinti, ar tikrai jo telegramos gali sujungti, sudaryti tarpplanetinį susižinojimą.

Kita žymi premija — 1000 svarų sterlingų, kurią laiko Londono Royal Society. Tos premijos išteikėjas anglas Lewis paskyrė ją tam, kuris savo rankos energija, prikišęs prie magnetinio adatėlės, pajudintų ją. Mat, Lewis dažnai girdėdavo, kad pasaulyje yra „magnetinių“ žmonių. Laikraščiai rašydavo, kad tokie žmonės turi nepaprastą galią, jie gali daryti įtakos ir magnetinė adatai. Tačiau ši žinia, matyt, buvo mistiška, nes neatsirado tokių „magnetinių“ žmonių ir nepasirodė kandidatų į šios premijos išmokėjamą.

Tačiau žymiausia premija yra 100.000 markių (apie 250.000 litų). Ši suma su procentais bus išmokėta tam, kuris įrodys garsiąją Fermato teorema. Ši premija yra įsteigta 1908 m. prie Getingeno mokslo draugijos. Nežiūrint, kad ši premija yra labai didelė, vis dėlto ji iki šiol dar niekam nėra išmokėta, nors ją stengėsi laimėti žymiausi mokslininkai. Fermato teoremos turinys toks: yra skaičių, kurių kvadratas gali būti išdėstytas į kitų dviejų skaičių kvadratų sumą. Pavyzdžiui, imame skaičius — 3, 4, 5. Trys kvadratai yra 9, 4 kvadratai yra 16, 5 kvadratai yra 25. Sudėjus 9 ir 16 gaunam 25. Tas galima išreikšti trumpiau tokia formule: $3^2 + 4^2 = 5^2$ arba algebriskai pagrindinė formulė — $a^2 + b^2 = c^2$. Fermatas, garsus italų matematikas, juristas, gyvenęs XVII amžiuje, tyrinėdamas įvairius skaičius ir šių kvadratų skaitymą prie bendros formulės pridėjo tokią pastabą: „bet nėra skaičių, kurių kubas būtų galima išdėstyti į kitų dviejų skaičių kubų sumą“. Fermatas toliau pažymėjo, kad jis radęs nuostabų šios teoremos įrodymą, kuris esąs perilgas, kad galima būtų prie šių formulių išdėstyti. Visa tai buvo viename nedideliame algebros vadovėlyje, kurio parašė ir buvo užrašyta ši pastaba. Vadinas, pagal Fermatą, nėra skaičių, kurie patenkintų formulę $a^3 + b^3 = c^3$. Šia teorema matematikai nepaprastai susidomėjo, tačiau jos įrodyti negalėjo net didieji matematikai, kaip Gousas, Eileris ir kiti. Tos teoremos įrodymo nerasta nei Fermato raštuose, nei kur kitur. Fermatas savo nuostabios teoremos įrodymą nusinešė į kapus, ir iš naujo tą įrodymą rasti ar sugalvoti nepavyko. O ši 100.000 markių premija ir yra skiriama tam, kas įrodys Fermato teoremos teisingumą, arba sugriau ją.

Mingaila.

KAUČIUKAS

Kaučiukas gaunamas iš Indijos ir Pietų Azijos salų. Ten auga kaučiuko medžiai. Iš jų gaunamas pieno pavidalo skystimas, kurį gan sudėtingu būdu perdirbus gaunamas kaučiukas — guma. Kaučiuką gamina dar dirbtiniu būdu iš tam tikrų chemikalų: spirito, terpentino ir t. t. Taip jo gamintas kaučiukas yra žymiai pigesnis negu atvežamas iš tolimų rytų.

V. M.

Padėka

Vyriausiam kariuomenės kapelionui kun. Mironui, oper. sol. V. Bacevičiui, kompoz. A. Šerėnui, kompoz. Dambrauskui, Igulio bžc. chorui, p. Olšauskui, ats. mjr. P. Ruseckui, mok. J. Mikoliūnui, I gusarų pulko vadui, Karo Muziejaus vadovybei, kapelm. Liachavičiui ir gusarų pulko orkestrui, prisidėjusiems gegužės mėn. 14 d. prie savanorių kūrėjų šventės iškilmingumo, širdingai dėkoja

*Liet. Kariuom. Kūrėjų Savanorių S-gos
Kareivio Pr. Eimučio Kauno skyr. valdyba*

Raitųjų sporto rungtynės

Š. m. gegužės mėn. 26, 27 ir 28 dien. Kavalerijos štabas rengia raitųjų sporto rungtynes, kuriose dalyvauja: kavalerijos ir artilerijos pulkai, raitoji policija, civiliai jojikai (jų tarpe ir ponios).

1 diena — gegužės mėn. 26 d. 16 val.

Eigulių šaudykloje, už Kalnicos kaimo (kelias — Ukmergės plento gale, Kampo g-vė per Kalnicos kaimą).

Medžiokliniai perbėgimai:

1. Kavalerijos, artilerijos ir policijos karininkų.
2. Kavalerijos kariūnų.
3. Kavalerijos, artilerijos ir policijos vachmistų ir puskarininkių.
4. Civilių jojikų.

2 diena — gegužės mėn. 27 d. 16 val.

Petro Vileišio aikštėje.

Kategorija švarumon:

1. Kavalerijos ir artilerijos karininkų užjojimas.
2. Kavalerijos ir artilerijos vachmistų ir puskar. užjojimas.
3. Patrulių perbėgimas.
4. Baterijos figūrinis važinėjimas.
5. Kirtimas.
6. Dūrimas.
7. Džigitavimas.
8. Kavalerijos ataka.

3 diena — gegužės mėn. 28 d. 15 val.

Petro Vileišio aikštėje.

Kategorija greitumon:

1. Kavalerijos karininkų ekipų užjojimas.
2. Kavalerijos ir artilerijos karininkų ekipų užjojimas.
3. Kavalerijos vachmistų ir puskarininkių ekipų užjojimas.
4. Remonto arklių užjojimas.
5. Civilių jojikų užjojimas.
6. Barierinis užjojimas, dalyvaujant visiems norintiems.

Smulki programa ir bilietai prie įėjimo.

Bilietai kainos: nuo 50 ct. iki 3 litų.

Pelnas skiriamas Vytauto Didžiojo Muziejaus statybai.

Savanorių kūrėjų dėmesiui

Savanoriams kūrėjams, norintiems pasinaudoti Ministerių Kabineto š. m. balandžio mėn. 21 d. nutarimu suteikta, vykstant Lietuvos geležinkeliais, lengvata — spausdinami ir nuo š. m. birželio mėn. 1 d. bus išdavinėjami tam tikri liudijimai. Suinteresuoti lengvata tesikreipia su prašymais į savo apskričių komendantus, pridėdami pasams atitinkamo formato fotografiją ir patiekdami savanorių kūrėjų medalių liudijimą ir pasą. Už išduotą liudijimą reikės mokėti vieną litą.

Redakcijos atsakymai.

R. Masiulioniui. Iš atsiųstųjų rašinių niekas netinka. Vertimų, apskritai, nedėdam. Apie automobilizmą būtų idomu tik karišku atžvilgiu.

J. J. Savickui — Saulėnui. „Kur žvanga ginklai“ sentimentalus. „Pirmos dienos kareivinėse“ daug menkesnės negu buvo „Karys“ — „Jauno kareivio dienos“.

Linkiui. Tamstai „Karys“ išrašytas 4 mėnesiams.

Ant. Um. Paskiausiai atsiųstos korespondencijos netiks. Nėra nieko aktyvaus, naujo darbo tempo.

Vainiui Daunorui. „Gegužės rytas“ mums netinka. Siųskit kitam laikraščiui. Taip pat netiks „Su žibintais į žalią kaimą“.

Galvosūkio 19 nr. sprendimas.

Vir-š-yla=viršila. / Kava-le-ryja=kavalerija. Išsprendė šie asmenys: 1) T. Zalburgas (K.); 2) v. p. M. Antaniškis (4 p.); 3) P. Kondratas (Rk); 4) eil. J. Buividas (ryšių b.); 5) Z. Bartaška (K.); 6) V. Paliušis (K.); 7) Ant. Gulkis (K.); 8) A. Babelis (K.); 9) J. Sakalauskas (Drsm.); 10) v. p. Sasnauskas (4 p. p.).

Be to, galvosūkio 18 nr. sprendimas įskaitytas A. Bernotui.

Šiame rate trečią vietą laimėjo Z. Bartaška iš Kauno („Aušros“ gimn. moksleivis) ir J. Sakalauskas iš Darsūniškio. Bartaška gauna dovanų šiuos paveikslus — piešinius: 1) E. Krasausko pieš. „Lietuviai puola lenkus“ (30 lt. vertės) ir 2) S. Radziulio spalvotą pieš. „Pionieriai tiesia lieptą“ (15 lt. vertės).

J. Sakalauskas gauna: 1) kar. asp. Bučo pieš. „Pirmosios vagos“ (35 lt. vertės) ir 2) E. Krasausko pieš. „Atostogų“ (10 lt. vertės).

Galvosūkiu 20 nr. pradedamas naujas ratas.

Galvosūkis 21 nr.

(Vert. 1 tš.).

Skaitant iš kairės į dešinę, žodžiai turi reikšti:

1) Kariškas laipsnis, 2) veikalo rūšis, 3) plaukas, 4) seniausias jūrininkas, 5) aštrus daiktas, 6) dažniausia vartojamas žodis, 7) audėjos įrankis. Pirmąsias raides skaitant, iš viršaus žemyn, gausis kariuomenės dalinys.

Jūrys.

Lodix

palaike ir blogame ore šitas ir sausas kojas

Su **Lodix** valoma avalynė nepraleidžia vandens, vanduo nuvarva

Reikalauk Tamsta būtinai Lodix

Karių krautuvės perka **Lodix**

Ekonominėje Karių B-vėje, Kaunas
Laisvės alėja 28 nr.

